

Nr 4 • 1992 • årg 16 • 30 kr

sydasien

MARRIAGE

BARRISTER

Indiens svarta pantrar

BIRTH

111-4

SUBMISSION OF CONSTITUTION

संगठित बनो

Innehåll

Så minns vi Satyajit Ray	s 3
Ajits Roys krönika	s 7
Dalitrörelsen	s 8
På cykel mot kastsystemet	s 10
Minröjning i Afghanistan	s 13
Vem är den 17:e Karmapa?	s 14
På väg mot Buddha - dikter	s 16
Svenska skolelever hjälper barn i Tamil Nadu	s 18
Sri Lanka: Advokater i fara	s 20
Adoptionsdebatt	s 22
Intervju med Anil Agarwal	s 24
Grön bibel - recension	s 25
Skyddsvall i Bangladesh	s 27
Litterär vägvisare	s 28
Notiser	s 30

Omslaget är en affisch som föreställer Dr. Ambedkar och hans livsgärning. Ambedkar tillhörde en oberörbar kast i Maharashtra, och kämpade hela sitt liv för de oberörbaras frigörelse från kastsystemet och dess förnedring. Han blev så småningom det fria Indiens förste justitieminister, och brukar kallas den indiska konstitutionens fader. Se vidare artikeln på sidan 8.

sydasien

4/92

Just som denna tidning ska gå i tryck nås vi av nyheten att hinduiska folkmassor har stormat och rivit Babri moskén i Ayodhya. Efter flera års agitation har alltså hindufundamentalisterna lyckats att på nytt kasta Indien in i ett inferno av politiska motsättningar med religiösa förtecken. Det är ingen tvekan om att politiker i Bhartiya Janata Party bär en stor del av skulden för det som nu sker. Dess partiledare L.K. Adwani säger att han beklagar det som skett, men är det inte just vad han och de andra ledarna propagerat för i årtal? Man kan bara hoppas att Indien, liksom den övriga världen, åter kan befrias från den farsot som rasismen och den religiösa fanatismen idag sprider.

I detta nummer:

Dr. Ambedkar och Pandit Nehru föddes båda för lite mer än hundra år sedan. Båda har blivit symboler för Indiens nyare historia. Även om Ambedkar framträder som ett typiskt hinduiskt helgon på förstasidan av detta nummer så lever han också kvar som en inspiratör för dalitrörelsen i dagens Indien. Om detta kan du läsa mera på sidan 8 och framåt.

Andra helgon är inte blott gudalikhande på bild men anses också vara en ytterst levande återfödelse. Men hur känner man igen en medveten återfödelse? Det är inte alltid så lätt, men desto mer relevant när den återfödde samtidigt är en politisk ledare. Om hur det gick till när den 17:e Karmapa återfanns kan du läsa på sidorna 14-15.

Satyajit Ray var Indiens störste filmskapare. Han skildrade i sina filmer både dagens verklighet och historia och myter. Hans produktion är mångsidig och fascinerande. Vi har brett två av hans beundrare att ge var sitt porträtt.

Debatten om adoption fortsätter i detta nummer

redaktionen

Sydasienskommittéerna i Sverige blir tidskriftsförening

Den 28 november 1992 höll Sydasienskommittéerna i Sverige årsmöte på tidskriftsverkstaden i Lund. Vid mötet beslöt vi att ombilda kommittéerna till 'Tidskriftsföreningen Sydasiens'. Kopplingen till Sverige togs därmed också bort eftersom numera en betydande del av arbetet bedrivs av medarbetare i Köpenhamn med omnejd. Vårt mål är att försöka komma ut med en upplaga på danska så småningom.

Vi beslöt också att ta bort tillägget 'politisk och kulturell tidskrift' i namnet på tidningen, eftersom dess mening kan missförstås (se artikel sid. 23). I övrigt behåller vi samma plattform och målsättning som tidigare. Se redaktionsrutan nedan.

Upplösningen av föreningen Sydasienskommittéerna i Sverige betyder att kopplingen till de lokala Sydasienskommittéerna försvinner. Alla som betalar medlemsavgift till Tidskriften Sydasiens stödförening (f n 120 kr inklusive fyra nummer av tidningen) blir nu medlemmar i tidskriftsföreningen och kommer att kallas till våra årsmöten.

Detta innebär inte att de enskilda kommittéerna är upplösta, utan de beslutar själva om sin verksamhet. Sydasienskommittéer finns för närvarande i Stockholm, Göteborg, Lund-Helsingborg och Köpenhamn, och utgör redaktioner i tidningsarbetet.

SYDASIEN BOX 1142 221 05 LUND

Besöksadress: Råbygatan 5 B (Eklund),
223 61 Lund
Telefon: 046-13 35 68
Ansvarig utgivare: Thomas Bibin
Teknisk redaktör: Lars Eklund
Tryck: I-Tryck-Grafiska Huset, Luleå 1992
Montering: Tidskriftsverkstaden i Lund
Register: Progek, Göteborg
ISSN: 0282-0463
Prenumeration: Medlemskap i tidskriftsföreningen SYDASIEN, inkl. fyra nummer av tidningen (ett år) kostar för privatpersoner 120 kr, enbart prenumeration (institutioner och bibliotek) kostar 150 kr. Utanför Norden

50 kr portotillägg + ytterligare 35 kr om betalning sker med utländsk check. Vi är tacksamma för stödprenumerationer à 200 kr. Lösnummerpris: 30 kr.
Postgiro: 79 54 96-9 SYDASIEN

Redaktion för detta nummer: Peter B. Andersen, Thomas Arvidsson, Göran Frankel, Pernille Gooch, Eva Johansson, Alain Lefebvre, Staffan Lindberg, Stig Toft Madsen (red.sekr.), Aase Mygind Madsen, Birgitte R. Sørensen (Skåne och Köpenhamn).

Nästa nummer görs i Lund och utkommer i Februari. Artiklar och debattinlägg välkomnas. För icke beställt material ansvaras dock ej.
Manusstopp: 1 februari 1993.

Kontaktpersoner för Sydasienskommittéer-

na:
Stockholm: Tobias Hellström, Råsundavägen 70, 171 52 Solna, 08-27 05 85
Göteborg: Thomas Bibin, V Bodarnevägen 3102, 441 60 Alingsås, 0322-511 77
Skåne: Göran Djurfeldt, Kullavägen 3, 232 51 Åkarp, 040-46 08 95
Köpenhamn: Peter B. Andersen, Webersgade 60, I-II, DK-2100 Köpenhamn Ö. (45)-31-42 81 53
Sydasiens mål är att sprida information i Norden om situationen i södra Asien och att stödja de krafter som bekämpar imperialismen, det politiska förtrycket och underutvecklingen i området.
Kommittéerna är fristående från politiska partier och grupperingar i Sydasiens och i Sverige.

SATYAJIT RAY

Så minns vi hans filmer

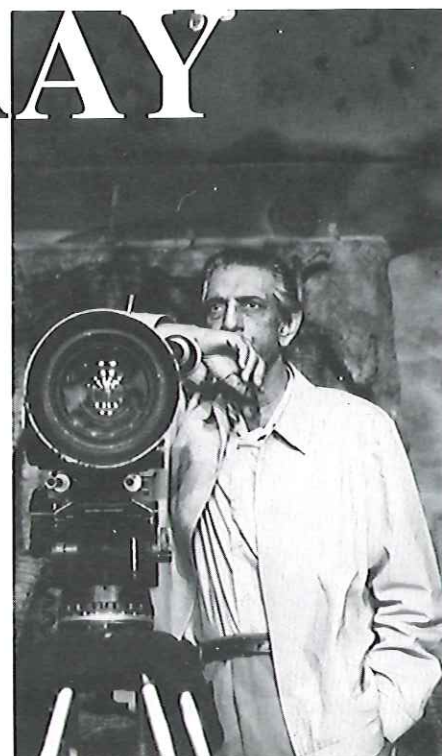
Satyajit Ray, Indiens främste filmskapare, har nyligen avlidit. SYDASIEN låter två skribenter porträttera honom. *Alain Lefebvre* minns hans filmer från den parisiska konstbiografens intellektuella värld och sätter in hans verk i det filmhistoriska sammanhanget. *Amala Frankel* upplevde samma filmer på den indiska småstadens matinébiografer.

Jämte tyskarna G W Pabst och Fritz Lang är Satyajit Ray en filmregissör som fastnat i mitt minne sedan skoltiden. Hans Apu-trilogi från senare delen av 50-talet var självskrivnen kost i skolans filmklubb. Jag kan inte heller glömma den maratonföreställning som organiserades på en av Paris vackraste biografer — La Pagode med sina kinesiska dekorationer — på 70-talets mitt, där trilogin visades i ett sträck. Man fick visserligen sträcka på benen eller äta en smörgås var tredje timme. Det var ändå svårt att hålla ögonen öppna för att se Louis Malles Calcutta som var program-mets dessert.

Indien är världens största filmproducent och det är inte möjligt att skära indiska filmer över en kam utan att göra sig skyldig till grova förenklingar. Subkontinentens språkliga, kulturella, religiösa och historiska mångfald medför att man har flera filmtraditioner, även om många produktioner är braskande melodramer som appellerar till publiken genom sina sånger och erotiska danser vare sig de är gjorda i Bombay, Calcutta eller Madras.

Ray, som var baserad i Calcutta, gjorde film som inte hörde till denna genre. Bengalen har varit hemprovinen för flera icke-kommersiella regissörer sedan Indiens

självständighet. Ray var den som under sin livstid blev känd för en västerländsk publik och i den internationella filmvärlden genom sina reflektioner över universellt mänskliga temata skildrade i en indisk vardag. I mars 1992 fick han en heders-Oscar för de 36 filmerna i sin karriär.

Indisk neorealism

Ray var utbildad grafiker. Hans intresse för film var stort redan på 40-talet, medan han arbetade för en reklambyrå med att finna en indisk *look* för europeiska produkter. Han var med om att bilda Indiens första filmklubb 1947 (Calcutta Film Society). Denne intellektuelle filmälskare började leka med tanken att själv göra film efter att ha sett De Sicas Cykeltjuven. Han bestämde sig på allvar efter att mött den franske regissören Jean Renoir under dennes inspelning av Floden i Indien. Det tog honom fem år att bli färdig med sin första film *Pather Panchali* (Sången om vägen) 1955 med som De Sica en minimal budget, tagningar *on location* och i huvudsak amatörskådespelare. Den fick pris filmfestivalen i Cannes 1956, och därigenom säkrades Rays genombrott i västerlandet. Det var första gången som man i väst kunde se film från Indien som liknade den italienska neo-realismen. Historien handlar om den unge pojken Apu i en bengalisk by i början av seklet. Med efterföljarna *Aparajito* (Den obesegrade), som skildrar Apus strapatser som student i Calcutta, och *Apur Sansar* (Apus värld), som visar hans återkomst till byn, har Ray med denna trilogi skapat ett verk som understryker vikten av att ha

Scen ur "Apus värld". Den skäggige mannen är den vuxne Apu som har återvänt till hembygden.

Ganashatru är Rays indiska version av Ibsens drama En folkfiende. (Kvinnan till höger är Mamata Shankar som nyligen gjort några Sverige-turnéer med sin bengaliska danstrupp)

kontakt med sina rötter för att klara en existentiell kris.

Ray föddes i Calcutta 1921 i en känd, kultiverad bengalisk familj. Han hörde till den bengaliska sociala eliten. Hans farfar var tecknare, historieberättare och förläggare, och hans far var målare, fotograf, diktare och översättare. Ray växte upp i en intellektuell miljö med inflytande från två väsensilda strömningar. Han utbildades i det mycket brittiska Presidency College, medan hans föräldrahem regelbundet besöktes av Rabindranath Tagore, nobelpristagare och Bengalens störste diktare och filosof.

Tagore var den mest markanta figuren i det upplysta hinduiska sällskapet Brahma Samaj, där en reformering av den ortodoxa hinduismen och en nationalistisk anda riktad mot den brittiska imperialismen stod på dagordningen. Ray tillbringade sina universitetsår vid Shantiniketan-universitetet, som hade grundlagts av Tagore för att erbjuda indiska studenter ett utbildningssystem som respekterade deras kulturella värden och samtidigt eftersträvade en förening av västerländsk och österländsk kultur. Ray gav uttryck för sin intellektuella och andliga skuld till läromästaren i en dokumentärfilm, Rabindranath Tagore från 1961 och i filmatiseringen av flera av hans berättelser (*Three Daughters*, *The Lonely Wife*, *The House and the World*).

Ray blev därför en modern efterföljare till den rörelse som kallas Den Bengaliska Renässansen. Hans verk handlar om samma existentiella och politiska frågor debatterades av den bengaliska intelligensian i första halvan av förra århundradet. Precis som hos hans läromästare är Rays huvudpersoner klivna mellan landsbygd och stad.

Tagore skrev en gång: "When in the village I become an Indian. The moment I go to Calcutta I become a European. Who knows which is my truer self?"

Ray var en engagerad människa och stod nära det bengaliska kommunistpartiet utan att vara medlem. Han visar oss hur en värld — den indiska — och dess tänkesätt långsamt försvinner för att ge mer och mer plats åt den västerländska materialismen. Från 1963 till 1975 har han gjort 13 filmer som ger en bild av bybornas sökande efter ett ekvilibrium mellan rörelserna till och från det inre jaget och den yttre världen. Ett sökande som också var en grundidé i Tagores filosofi.

Individens ångest för en värld i förändring är det ständigt återkommande temat. Dualismen är ett nyckelbegrepp hos Ray — dualismen i ens jag och dualismen i världen. Dualismen mellan tradition och modernitet, mellan naturen (livet i indiska byar med den dagliga kontakten med naturens andar och de tillhörande ritualerna) och kultur symboliserad av storstaden med dess utbud på arbete och utbildning samt dess moraliska och fysiska dekadens och korruption. Staden representerar framsteg och förnuft och är motsatsen till landsbygdens sinnliga värld. Antingen är Rays huvudpersoner tillbakadragna från världen och faller offer för dess transformationer — som i *The Music Room* (1958), *The Goddess* (1960) och *The Chess Players* (1977) — eller också kastar de sig ut i dess virvlar och försöker få full kontroll över sitt öde — *The Big City* (1963) och *Ganashatru* (1989). Dessa rörelser till och från landsbygd, som är den tydliga utgångspunkten för flertalet indier, är motstridande och komplementära. Individens

svar på stadens oro och dynamik är att åter bege sig till byn för att vara i kontakt med sina tankar och känslor. Ray söker att filmatisera motsättningarna mellan det yttre, synliga, och det inre, den osynliga inåtvändheten.

Konfronterad med det sociala och politiska tumult som rasade i Calcutta på 60- och 70-talet och i hela Bengalen efter kriget och som ledde till Bangladeshs självständighet skapade Ray politisk film (den s k Calcutta-trilogin bestående av *The Adversary* (1970), *Company Limited* (1971) och *The Middleman* (1975) från en progressiv och liberal infallsvinkel men utan att hänge sig åt tung och didaktisk diskurs. Poetiska metaforer understödda av utsökt musik är den uttrycksform

som föredras.

Liksom Ray började sin karriär med trilogin om bypojken Apus förhållande till storstadens värld slutar han med en trilogi om det bengaliska borgarskapets korruption, sociala relationer, familjeförhållanden och oupplysthet. Det förgångna och dess moraliska värderingar gestaltas i fädernas konflikt med de skrupelfria sönerna. Skildringen av det traditionella familjemönstrets förfall har sysselsatt Ray i nästan 40 år. Han är ändå ingen kompromisslös försvarare av forna dagars Indien. Han erkänner traditionernas vikt men förkastar sådant som rättfärdigas med hänvisning till traditionerna, vare sig det är kvinnoförtryck, kastsystem eller social orättvisa. I *Ganashatru* — en filmatisering av Ibsens *En folkfiende* — kämpar Ray försvagad av en dödlig hjärtsjukdom mot den nya vågen av hinduistisk fundamentalism som har färgat Indiens politik de senaste åren.

Ray observerade mänskligt beteende och skulle kunna betraktas som en visuell antropolog som utnyttjar fiktionen i sina iakttagelser. Denna närhet till det antropologiska tänkesättet är mycket markant i hans sista film *Agantuk* från 1991. Där återfinns man Levi-Strauss' position angående de mentala strukturernas universalitet. Skillnader mellan kultururs och samhällens utveckling kan inte förklaras genom den evolutionistiska teori som tror på det västerländska tänkandets överlägsenhet gentemot icke-västliga abstraktionsformer. Verkligheten kan man uppfatta genom att hänvisa till mångfalden.

Alain Lefebvre

(Övers. Göran Frankel)

Sensuella hårnålar talar i lågmälda filmer

Natten är fruktansvärt mörk. Stormen och åskan rasar utan ände. Våra barnahjärtan fylls av skräck. Den enda oljelampan vid Apus syster Durgas sjukbädd får inte slockna. Nej! Nu slocknar den...

Det är i slutet av 50-talet, och vi kurar ihop oss i biografsalongens trots allt trygga mörker. Vad den flämtade oljelampan symboliserade förstod vi inte, men inlevelsen var stor. Den ovannämnda scenen finns i Satyajit Rays Pather Panchali. Vi barn kommenterade den i veckor.

— Såg du när Apus pappa drog fram en sari till sin Durga från knytet? Han hade varit borta och tjänat pengar åt familjen.

— Såg ni hur han ropade "Durga, Durga" och hur Durgas mamma dolde ansiktet med sarin och sprang in i ett annat rum?

— Såg ni...?

— Hörde ni...?

— Förstod ni...?

"Tretton helger på tolv månader" — så lyder ett ordspråk i Bengalen. Det betyder att det är fest jämt! Och vad gör det? Biobesöket blir inte mindre festligt för det. Hela familjen går på bio och därför måste dörrarna försees med stora hänglås. Det är något speciellt med det, det kryper i en av spänning... Nu har mamma gjort sig vacker; nu ger vi oss av till matinéföreställningen. Barnförbudet? Vad är det för något? Om vi blir rädda, håller vi mamma eller pappa i handen.

Sådana är de nostalgiska minnen som uppväcks av beskedet att Satyajit Ray har avlidit.

Trilogin om Apu (Pather Panchali, Aparijito och Apur Sansar) spänner över

huvudpersonens barndom, ungdom och mognad. Jag har sett om den som vuxen och upplevt den som en kristalliskt klar filmberättelse. Bildväxlingarna har sin egen puls och rytm. Replikerna är få och korthuggna; det är bilderna som talar. Det är ett puristiskt ideal som Ray tycks ha tillgodogjort sig tidigt i livet. Som framgår av Alain Lefebvres vidstående artikel var Rabindranath Tagore en ofta sedd gäst i Rays barndomshem. Denne allkonstnär som ägnade sig åt praktiskt taget allt utom

film konstaterade 1929 i ett brev till en bengaliske filmpionjär att varje konstform bestäms av sitt medium.

— Huvudsaken beträffande de reflekterade bilderna, skriver Tagore, är scenernas rörlighet. Den rörliga formens skönhet och storslagenhet måste projiceras på ett sätt som tillåter konsten att fulländas utan att ta orden till hjälp. Om ett språk behövs, som kikar fram över axeln på dess naturliga språk, ja då visar detta bara dess bristfällighet.

Apu med sin unga brud. "Apus värld" blev genombrottet för Sharmila Tagore, en av den indiska filmens största skådespelerskor

Rays filmer inspirerar och överraskar både intellektuella och mer vardagsnära åskådare. Vad som etsat sig djupast in i mitt medvetande är de små gesternas posesi. Jag låter mig förvandlas till en filmkamera och glider in i Apus lägenhet (Apu Sansar), en etta på ett tak i norra Calcutta. Jag tittar in i sängkammaren. En naken arm sticker ut ur lakanet. Handen trevar efter något och lägger sig över den tomma kudden strax intill. Den griper något. Apu öppnar ögonen och upptäcker en stor hårnål. Ett leende lyser upp hans ansikte. Nej, det var ingen dröm, hon finns! Jag ser henne i morgondimman på taket. Sarins hörn är knutet i midjan, håret bildar knut i nacken och hon bär den nygiftas röda sindoor i pannan. Elden vill inte ta sig riktigt i lerspisen. Hon arbetar envist med den, och händerna blir svarta av kol. Men det gör inget. Man anar hennes enkla lycka med det nya livet.

Ett lågmält språk som vi inte är vana vid vare sig i västerländska eller konventionella indiska filmer. Där är det ont om sensuella hårnålar.

Utrymmet tillåter mig inte att gå igenom hela Satyajit Rays produktion; jag ber att få hänvisa till Alain Lefebvres framställning. Men en sida av Rays mångfaceterade personlighet är mindre känd i väst:

den humoristiske sagoberättaren. Med Gopi Gain Bhaga Bain (Gopi Sångaren och Bhaga Musikanten) (1968) överraskade Ray än en gång sina beundrare. Filmen är en musikal förlagd till en sagovärld men med ett positivt budskap till vår egen värld. Två kulturer möts i i filmen, en krigisk och en fredsälskande.

Mångsysslare

Vad Tagore betytt för indisk litteratur har Ray betytt för indisk film. Han är också likt Tagore en mångsysslare som vågat sig på allt: målat, tecknat, skrivit, sjungit och komponerat. Han skrev själv musiken till flera av sina filmer, däribland Gopi Gain Bhaga Bain.

Några av alla de priser och utmärkelser Ray mottog avsåg faktiskt hans litterära prestationer. Lyhördheten för barnet och dess värld är lika påtaglig i hans noveller som i filmerna. Bland annat skrev han skräck- och detektivhistorier för ungdom som också kan läsas med behållning av vuxna. Feluda, "storebror Felu", är hans bengaliska motsvarighet till Sherlock Holmes. Den viktorianska epoken må vara slut i England — men inte i Calcutta. Det tycks

vara den sista orten på jorden, där klassiska spöken fortfarande bidar sin tid i gasljusets skuggor.

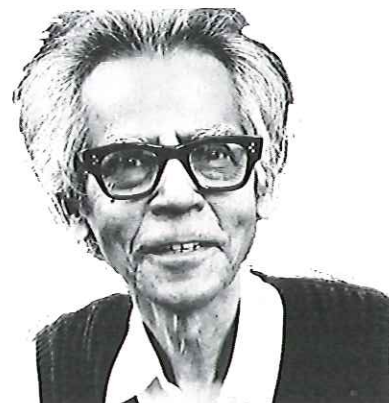
Ingen är som bekant profet i sitt eget land. Det gällde även Satyajit Ray. Det saknades inte kritik från vissa kretsar. Man sade att han hade nått sin internationella berömmelse på Indiens bekostnad genom att rota i landets fattigdom och elände. En av hans tidiga filmer, Devi (Gudinnan), var to m belagd med något slags exportförbud. Filmen angriper den religiösa fanatismen. Det ansågs att Västerlandet skulle få ett dåligt intryck av hinduismen genom filmen och uppfatta den som en trångsynt och vidskeplig lära.

Jag skulle vilja vända på den sortens kritik. Visst skildrar Ray Indiens skuggsidor. Människor är utlämnade åt ett grymt samhälle och en blind natur. Men det är slående att där misären är som djupast finns det ändå utrymme för mänsklig solidaritet, ömhet och kärlek — detta som är så lätt att uppfatta som en lyx förbehållen de bättre beställda. Därför är Satyajit Ray en humanist i ordets djupaste mening. Han står för ett TROTS-ALLT, en ännu levande tro på människan och hennes möjligheter.

Amala Frankel

Sitt stilla i båten

27 oktober 1992

Narasimha Rao-regeringen hotas av växande utlandsskulder, nya våldsutbrott kring Babri Masjid och Ramtemplet och försvagade kongressledda delstatsregeringar. Regeringen har nyligen stärkt sin position i underhuset genom att underblåsa splittring i några oppositionspartier, men måste också hantera nya detaljerade avslöjanden i följetongen av affärer de senaste åren.

Landets handelsbalans visar ett allt större underskott, detta inte trots utan på grund av de senaste månadernas massiva understöd. 1991-92 var det totala biståndet 2,23 miljarder US dollars men nettoinflödet i landet endast 727 miljoner dollars. Obalansen förklaras med räntorna och amorteringarna för tidigare biståndslån. Ser man till siffrorna för april-juli innevarande budgetår var siffrorna om negativa: ett utflöde på 4,27 miljarder rupier! Indiens finansminister, dr Manmohan Singh, försökte nyligen att i Washington utverka ett lån på nio miljarder dollars för att klara situationen de närmaste två, tre åren. Efter som importen kraftigt överstiger exporten — i år var gapet 2,1 miljarder dollars mot 770 miljoner dollars förra året, och det försätter att växa — kan man lätt föreställa sig konsekvenserna.

Minskad veteproduktion och sinande livsmedelsförråd har lett till beslut om veteimport från Canada, Australien och USA. Därför kommer gapet mellan export och import sannolikt att växa. Då indisk jordbruksproduktion fortfarande är rov för nyckfulla monsuner, kommer brödsäsimporten knappast att bli en tillfällig historia.

Dödläge i Ayodhya

Hotet om en offensiv av BJP och Vishva Hindu Parishad (VHP) i Ramjanmabhoomi-frågan i Ayodhya ökar. Den tre månaders nådatid som proklamerades av hindu-fundamentalisterna efter deras senaste våldskampanj löpte ut den 26 okto-

ber. Inget substantiellt har ännu framkommit som kan lösa konflikten. Medan sarsade bedömare från alla politiska läger och all seriös allmän opinion försvarar rätten att bygga templet men ej på bekostnad av den historiska moskén, verkar BJP-VHP fast beslutna att bygga templet på platsen för moskén. Att notera är att de ej tänker rätta sig efter domstolsutslaget om detta ej sammanfaller med deras egna krav. En iver kan faktiskt skönjas hos hindu-fundamentalisterna att provocera fram den gamla hinduiska trosniten, nu när allmänna delstatsval har aviserats om ca tre månader.

Medan premiärministern tillika partichefen konsoliderat sin ställning, innebär splittringen och tvedräkten på delstatsnivå att det smidiga ledningen av de få delstatsregeringarna i Kongresspartiets hand hotas. Dissidenterna, däribland många ministrar, tvingade nyligen fram en omöblering i regeringen i Andhra Pradesh — premiärministerns egen hemstat. En liknande kris håller på att utvecklas i grannstaten Karnataka där sex ministrar lämnat regeringen i ett försök att tvinga Narasimha Rao att avskeda delstatens chefsminister. Även regeringen i Tripura är krisdrabbad. I alla dessa delstater föreligger allvarliga anklagelser om korruption vilket ger partirebellerna vatten på sin kvarn.

Bofors än en gång

Korruptionsanklagelser är vardagsmat i indisk politik. Bofors-skandalen dominerar fortfarande intresset. En parlamentarisk kommitté utrede — en hög domare och en unionsminister ligger illa till. Tidigare har handelsministern tvingats avgå och en medlem i planeringskommissionen arresterats för inblandning i mörklägningsförsöken.

Den demokratiska oppositionens framtidssikter ger inte heller anledning till någon större optimism. Sålunda har det

stora oppositionspartiet Janata Dals mest prominente personlighet, chefsministern Laloo Prasad Yadav i Bihar, lidit ett allvarligt bakslag på grund av förödande kraval-ler mellan hinduer och muslimer. Militanta krav på en separat stamstat i södra Bihar har lett till allvarliga spänningar inom såväl Janata Dal som delstatens Kongressparti.

Båten gungar

Även om Kongresspartiet och unionsregeringen verkar vara ganska säkra om att kunna överleva hela den femåriga mandatperioden, gungar trots allt båten en hel del — en djupnande ekonomisk kris, växande otålighet hos allmänheten på grund av inflation och åtstramningar, nya våldsutbrott i tempel-moskékonfrontationen... Det hela kan skapa en situation som kräver tidigare allmänna val. BJP har faktiskt lagt upp sin strategi med hänsyn till denna möjlighet. Den demokratiska oppositionen borde också göra det om den inte vill se sig besegrad i de allmänna val som mycket väl kan stå för dörren.

Ajit Roy

(Övers. Thomas Arvidsson/Göran Frankel)

Asien Specialisten

Boka din resa hos oss till Bangladesh, Indien, Nepal, Pakistan, Sri Lanka, Thailand, Singapore, Malaysia, Indonesien.

Metropolresor
Luntmakargatan 42
111 37 Stockholm
tel 08-10 45 58, 24 10 51

Dalitrörelsen

Dalit har i allt större utsträckning kommit att ersätta ordet *harijan* i den indiska dagspressen. Dalitrörelsen har haft ett uppsving de senaste två åren och rörelsen fortsätter att växa. Motståndet mot hinduismen och kastsystemet är kännetecknande för denna rörelse, vars ideologiske fader är Bhimrao Ramji Ambedkar (1891-1956). Man ser numera bilder på Ambedkar så gott som dagligen, i indiska hem, på kontor, i affärer eller i officiella sammanhang. I två artiklar berättar här Eva-Maria Hardtmann om dalitrörelsen i dagens Indien.

Sedan 1948 förbjuder den indiska lagen att man behandlar någon som oberörbar. Trots detta anser sig dagens daliter diskriminerade och drar parallellen till de svarta i USA och apartheid i Sydafrika. Det är en fråga om mänskliga rättigheter, som hör hemma i internationella forum såsom FN, menar de.

Dalit Panthers var en litterär rörelse som florerade i Maharashtra på 1970-talet. De hämtade sin inspiration från de militanta Black Panthers i USA. Dalit Panthers accepterade inte längre namnet oberörbar, och Gandhis förslag *harijan* uppfattade de också som nedlåtande. Den officiella beteckningen är "scheduled castes", men det är inte ett begrepp som de själva använder till vardags för att identifiera sig. Dalit Panthers kom på början av 1970-talet att mynta ordet *dalit*, som traditionellt betyder förtryckt på hindi. Genom Dalit Panthers fick det en ny innebörd. Daliterna menar att det nu för fram sin vrede inför det förtryck som råder, samtidigt som det inger en skräck bland deras motståndare.

Dalit Panthers splittrades på slutet av 1970-talet på grund av interna konflikter, men många av dagens dalitaktivister hämtar inspiration från denna rörelse i Maharashtra.

Dr. Bhimrao Ramji Ambedkar (1891-1956)

Ambedkar - rörelsens fader

Ambedkar är utan tvekan dalitrörelsens ideologiske fader och förebild. Han var samtida med Gandhi och de ansåg sig båda företrädare de "oberörbara". Det var en konfliktfylld relation mellan Ambedkar och Gandhi och de hade inte mycket till övers för varandra. En mycket populär bok bland dalitaktivister är Ambedkars *What Congress and Gandhi have done to the Untouchables*, där ett kapitel har rubriken *Beware of Mr. Gandhi!*.

Ambedkar var jurist och satt som ordförande i den kommitté som skrev konstitutionen efter Indiens oberoende 1947. Han kallas därför för "konstitutionens fader" av många dalitaktivister.

Tidigt i sitt liv kom han att engagera sig mot förtrycket av de "oberörbara". Många av dagens dalitaktivister anser att deras historia som rörelse började med Ambedkar och de är noga med att poängtera att Ambedkar själv var en "oberörbar" till skillnad från Gandhi.

Ambedkar ledde många massaktioner. 1927 brände han offentligt den heliga skriften *Manusmriti*, Manuslagar. Skriften innehåller kastregler, och för Ambedkar var den en symbol för orättvisan. Samma år ledde han också en demonstrationsmarsch till Mahad, en liten stad söder om Bombay, där man symboliskt drack av vattnet i en damm som de "oberörbara" inte hade tillträde till. 1930 försökte han tillsammans med massorna att komma in i ett tempel i pilgrimcentrat Nasik, nordost om Bom-

bay, där de "oberörbara" inte var välkomna. Ambedkar tog klart avstånd från hinduismen, och strax före sin död 1956 ledde han en omvändelse till buddhismen. Hans motivering var att buddhismen var en mer jämlik religion. 300 000 människor konverterade vid det här tillfället i staden Nagpur i Maharashtra.

Den 14 april 1992 kom hundratusentals människor till New Delhi för att hylla Ambedkar. Man firar hundraårsjubileet av hans födelse för andra året i rad. Människor från olika delstater och med olika språk har fått en gemensam symbol att enas kring. Seminarier om Ambedkar och daliternas situation avlöser varandra. Affischer, böcker, foton, kragknappar med Ambedkars bild och kassetter med hans tal är lättsålda. Ambedkars samtliga tal och skrifter trycks i nyutgåvor, och han citeras gärna och ofta bland dalitaktivister.

Intresset för Ambedkar är inte begränsat till en exklusiv grupp av daliter, utan har blivit föremål för vidare uppmärksamhet. Den 14 april hyllades han officiellt i New Delhi av parlamentsledamöter, som höll tal vid Ambedkarstatyn utanför parlamentet och prydde hans staty med blomstergirlanger. Indisk TV sände också flera program om Ambedkars liv i samband med firandet.

Dalit Sena och BSP

Dalitrörelsen är spridd över hela Indien och de informella nätverken överlappar varandra. Vi kan även finna mer formella organisationer. Det finns ett par större organisationer i norra Indien som har samlat daliter de senaste åren; Dalit Sena och BSP, Bahujan Samaj Party.

Dalit Sena är den största av de 158 dalitorganisationer som förra året gick samman och bildade Dalit Action Committee for Social Justice. Ram Vilas Paswan är president i Dalit Sena och betonar att den är en social och inte politisk organisation. Trots detta är Dalit Sena nära knuten till oppositionspartiet Janata Dal, där Paswan är vice president. Under våren 1992 startade Paswan en kampanj, som fick en del uppmärksamhet i media, där han krävde att Indiens nästa president skulle vara en dalit. Kravet fick dock inget gehör då posten tillsattes.

Den andra stora organisationen, BSP, är ett politiskt parti för "eftersatta grupper"

som leds av Kanshi Ram. Inom partiet accepterar man inga högkaster på ledande poster. Partiet har rönt stora framgångar de senaste åren, främst i Uttar Pradesh, Madhya Pradesh och Punjab. De har för närvarande tre platser i Lok Sabha, underhuset, och 24 platser i delstatsförsamlingar.

Reservationssystemet

En händelse som med stor sannolikhet har bidragit till dalitrörelsens uppsving är de utökade reservationerna som V.P. Singh och Janata Dal-regeringen avsåg att driva igenom på hösten 1990. Beslutet togs i enlighet med Mandal-rapporten, en rapport som skrevs för några år sedan på uppdrag av den dåvarande regeringen. Eftersatta grupper skulle få ytterligare 27 % reservationer. Tillsammans med de 22.5 %

som de redan hade, skulle de då få sammanlagt 49.5 % reserverade platser, på arbeten inom den centrala statliga sektorn.

De utökade reservationerna gällde BC ("backward classes"), och berörde inte direkt daliterna som officiellt tillhör kategorin SC ("scheduled castes"). De kom ändå att gå i spetsen för att försvara V.P. Singhs beslut om utökade reservationer.

Beslutet var dock inte populärt i alla kretsar. De mest högljudda protesterna kom från universitetsstudenter som var rädda för att få det svårare på en redan kärv arbetsmarknad, när nu kvoten för eftersatta grupper utökades. Hösten 1990 kunde vi bevittna i svensk TV hur dessa studenter i New Delhi brände sig till döds i protester. Motsättningarna mellan daliternas "ja-sida" och studenternas "nej-sida" ledde även till våldsamma sammanstötningar mellan de båda grupperna.

Konfrontationerna kommer troligtvis att öka i takt med att daliterna bygger upp en gemensam identitet, och kräver sina lagstadgade rättigheter. Övergreppen på daliter gör sig ständigt påmind som små notiser i den indiska dagspressen. Massakern i Chundur i Andhra Pradesh för ett år sedan, då 32 daliter blev brutalt dödade, är bara den värsta i raden av liknande händelser, som har bidragit till att förstärka daliternas vrede. Aktiviteter som syftar till att stärka samhörigheten mellan daliter pågår nu som bäst runt om i Indiens byar och städer. Ambedkar är den symbol som ska ena.

Eva-Maria Hardtmann

TEXT & BILD

Socialantropolog, Stockholm

Gatorna fylldes den 14 april 1992 i New Delhi då dalitaktivister från hela landet firade hundraårsjubileet av Ambedkars födelsedag, för andra året i rad. Här viftar de med Ambedkars anklagelseskrift "What Congress and Gandhi have done to the Untouchables."

På cykel mot

”Jai Bhim”

Lakshmi, dalitaktivist i Bangalore, berättar hur hon under Bhim-marschen blev utsatt för stenkastning då hon propagerade mot hinduismen och kastsystemet: "Vi är varken hinduer eller oberörbara, vi är daliter." Bild: Per Ståhlberg

”De kommer i mängder för att välkomna oss. Flickorna spelar instrument och sjunger sånger. Folk står i procession i två rader och hänger blomstergirlander runt halsen på oss. Vi får frukt, juice och godsaker. När folk känner till Babasaheb Ambedkar ordnar de så här. Vet de inte vem han är blir vi inte mötta, utan får gå direkt till dalitkolonin.” Så berättar Lakshmi om mottagandet i byarna under den ett år långa cykelmarsch som hon har varit med och genomfört.

Lakshmi är en dalitaktivist från Bangalore. Hon är liten och spröd, men utstrålar bestämdhet och energi. Det går inte att ta fel på hennes målmedvetenhet. Vi sitter på golvet i det lilla rum som är hennes bostad, där böcker och

köksutrustning utgör de enda ägodelarna. Hennes främsta förebilder är Ambedkar, dalitrörelsens ideologiske fader, och Periyar, rationalisten från Tamil Nadu, som startade en självrespektörelse i södra Indien 1925. Dessa båda pryder också Lakshmis väggar i form av två affischer.

Lakshmi har varit socialt engagerad sedan en lång tid tillbaka, och då hon träffade sin man Gopinath för sex år sedan var hon engagerad i kvinnorörelsen. Gopinath var statligt anställd, men ägnade sin fritid åt socialt arbete. Då de träffades var Lakshmi änka, och skulle enligt hinduiska normer förblivit så resten av livet, men hon och Gopinath gifte sig omgärdade av dalitritualer, till sånger och dikter av dalitaktivister. Deras äktenskap är inte formellt accepterat, men familj och vänner godtar deras dalitgiftmål.

Lakshmi har på samma sätt som Gopinath nu kommit att ägna största delen av sin lediga tid åt dalitrörelsen. Under ett års tid gick hon direkt från sitt arbete på ett kontor, till ett skolhem för tonåriga dalitflickor, där hon bedrev en timmas kvällsundervisning. De statliga skolorna ger hon inte mycket för. Hon menar att det enda sättet att få daliter, som inte har ekonomisk tillgång till privatskolor, att lära sig läsa och skriva ordentligt, är att själv gå till dem och hålla lektioner. Samtidigt passade hon på att berätta för flickorna om Ambedkar och hans idéer. Hon försökte också få dem att sluta delta i *puja*, hinduernas religiösa ceremonier. Att smycka sig med *bindi*, den röda prickn i panna, är också ett hindupåfund, menar Lakshmi, och som dalit ska man överge sådana vanor. Hon lyckades få många elever att sluta med det, säger hon.

Sedan ett år tillbaka undervisar Lakshmi i ett slumområde, eller dalitkoloni som hon säger, i närheten av sitt eget hem. Hon har öppnat en kvällsskola för mindre barn, i en hydda, som folk i området gemensamt har byggt för ändamålet. Ovanför dörren sitter en bild av Ambedkar iklädd sin kännetecknande blå kavaj, den röda slipsen och de svarta glasögonen. Hit går Lakshmi varje kväll, och de små barnen är enligt henne mycket lärorika. Hon ser det som en fördel att de ännu inte har hunnit indoktrineras av hinduvärderingar i skolan, och att de inte heller har hunnit lära sig den historia som den statliga skolan lär ut. För barnen berättar hon om Ambedkar, som alla andra behandlade som en ”oberörbar”, men som utbildade sig och blev en av de främsta männen i Indiens historia. Hon berättar om deras gemensamma dalitkultur, och hur deras förfäder en gång i tiden styrde det som idag är Indien.

Barnen är mycket förtjusta i Lakshmi, och när vi kommer hoppar de allesammans kring henne och knyter sina små nävar högt i luften och ropar ”Jai Bhim”. Hälsningen ”Leve Bhim” (Bhimrao Ambedkar) används bland dalitaktivister istället för den traditionella hälsningen ”Namaste”.

För närvarande håller hon och hennes man också på att sammanställa insamlat material från Bhim-marschen, en ett år lång cykelmarsch, som även den fått sitt namn efter Bhimrao Ambedkar. Bland 15 deltagare var hon den enda kvinnan, hen-

kastsystemet

nes man Gopinath var kapten för marschen och deras nioåriga son fick ett år ledigt från skolan för att kunna delta. De började cykla den 14 april 1990, och avslutade turen under högtidliga former i Bangalore ett år senare, den 14 april 1991. De hade då cyklat igenom samtliga distrikt i Karnataka, och besökt en otalig mängd byar, där de talat med daliter och dokumenterat berättelser, seder och sånger. De vill försöka finna den specifika gemensamma dalitkulturen i Karnataka, förklarar Lakshmi, och de fick särskilt god hjälp av de äldre som kunde många av de gamla sångerna och berättelserna.

Runt om i Indien pågår ett identitetsbyggande bland daliter, och Bhim-marschen är bara en av de många aktiviteter som pågår för att skapa en dalitgemenskap. Daliterna accepterar inte längre den historia som är skriven av andra, där de framställs som oberörbara och underlägsna sedan tidernas begynnelse, utan har själva börjat skriva sin egen historia.

Bhim-marschen

Bhim-marschen genomfördes under mycket planerade och disciplinerade former. Varje deltagare bar uniform; svart skjorta, byxor och basker, röd halsduk och en röd fjäder i baskern. Varje morgon samlades gruppen till uppställning, och gårdagens problem och dagens kommande aktiviteter diskuterades. Kaptenen delade ut uppgifter till de olika deltagarna och informerade om hur långt man skulle cykla under dagen, från vilken riktning vinden kom eller i vilka byar man skulle stanna. Marschen hade det uttalade målet att ge en ny, mer praktisk dimension åt dalitrörelsen. Genom att cykla ville man komma nära folket och kartlägga delstaten Karnataka i södra Indien och dess dalitproblem.

Lakshmi berättar att gruppen började cykla väldigt tidigt på morgonen innan det hunnit bli för varmt. Omkring klockan tio brukade de stanna i någon by, där de blev bjudna på te, kex, ris och lite *curd*. De åt och pratade lite, och gav sedan en föreställning. Vid tvåtiden fortsatte de sedan till nästa by, 20-25 km längre bort. När de anlände dit började bybor förbereda middagen. Folk samlades kring gruppen och man började diskutera. Senare på kvällen åt de middag tillsammans med folk i

byn.

I byarna genomförde gruppen olika program, ibland arrangerade i förväg, och ibland mer improviserade. De kunde bestå av diskussioner, tal, sång eller dramatisering av något problem. Daliter i byarna utsätts ständigt för övergrepp, och notiser i dagstidningarna om våld och förnedring gentemot daliter är vanligt förekommande. Ofta behandlade gruppen något problem, eller någon händelse från just den by där de befann sig för tillfället. I en by i Belgaum distrikt i Karnataka tvingade högkaster en dalit att äta avföring. Lakshmi berättar hur gruppen spelade upp detta som ett drama. Därefter tog man upp frågan om hur de som daliter kan överleva sådan förnedring och vad som ska göras för att stoppa den typen av händelser. Gruppen diskuterade tillsammans med byborna vad som hände i fallet, vem som utförde övergreppen, och

varför det hände. Man diskuterade hur man ska kunna försvara sig mot övergreppen i fortsättningen.

Lakshmi berättar också hur hon tidigare tillsammans med andra social aktivister brukade åka till de platser där konflikter hade uppstått för att försöka lösa problemen: "Så fort ett problem är löst på ett ställe blossar det upp någon annanstans. Det är lönlöst att fortsätta på det sättet. Nu för tiden är jag glad då jag hör att vårt folk har tagit till vapen för att försvara sig. Hela strukturen måste bryta samman innan vi kan bygga något nytt."

Gruppdeltagarna kände sig i många fall motarbetade då de kom till byarna, säger Lakshmi. Det var inte populärt att berätta om Ambedkar och uppmana folk att ta avstånd från hinduismen. I ett par fall blev de attackerade med stenar, och Lakshmi berättar hur polisen fick ingripa då grup-

Dalitaktivisten Ranganagaji, president i Dalit Women's Society i byn Panangkotor strax utanför Madras. Bild: Eva-Maria Hardtmann

Dalitrörelsen i Karnataka

pen blev utsatt för stenkastning i byn Alhiker i Bidar distrikt, i Karnataka.

Jämlikhetsarmén

Den 14 april 1991 var hundraårsjubileet av Ambedkars födelse och kulmen på den ett år långa cykelmarschen, och man bildade då Samata Sainik Dal, Sociala Jämlikhetsarmén. Lakshmi är medlem i SSD:s centralkommitté, och tillsammans med henne träffar jag några av de övriga medlemmarna i kommittén, en banktjänsteman, en lärare i sociologi, och två studenter, en litteratur. De beklagar att de inte fick mer uppmärksamhet av media under sin cykelmarsch: "Det var med stora svårigheter som vi fick Karnatakas TV att rapportera något om oss. TV domineras, precis som all annan media, av brahminerna."

Bhim-marschen avslutades i Bangalore med ett seminarium kring temat "Självbestämmande för daliter". Seminariet blev en succé enligt SSD, och dalitaktivister, journalister och Ambedkariter från olika delar av Indien deltog. Man hade bjudit in dalitgrupper från olika distrikt i Karnataka och dessa uppträdde med sång, dans och teater.

Många dalitaktivister har en bakgrund som socialister, marxister och även som naxaliter, vilket även gäller för vissa av SSD:s medlemmar, men då SSD bildades inför en stor skara människor klagade man sin nya ståndpunkt: "Den dagen deklarerade vi öppet från scenen vilken som är vår fiende; Brahmanismen, det vill säga hinduismen är vår fiende. Vi deklarerade också att vi inte är marxister, naxaliter, socialister eller Gandhi-anhängare utan rena Ambedkariter."

Separata bosättningar

I Ambedkars efterföljd kräver SSD tre separationer för daliter; separata bosättningar, separata val och en separat kultur skild från hinduismen.

Indien är i stor utsträckning ett segererat samhälle, något som tydligt kommer till uttryck i bostadsförhållandena. I många byar på landsbygden bor "scheduled castes", daliterna, i mindre lerhus en bit utanför den centrala bybebyggelsen. Vi finner dem också i separata slumområden i städerna, på mark som är ekonomiskt otjänlig, där avlopp rinner ut eller i närheten av soptippar. Många dalitaktivister kommer ur dessa miljöer, men har ofta förbättrat sin situation, i många fall med hjälp av reserverade platser på college, universitet eller inom den statliga sektorn. Om kravet på separata bosättningar säger SSD: "Vi är redan en separat enhet. Kravet på separata bosättningar faller sig natur-

ligt, och är bara ett resultat av den redan existerande sociala strukturen."

I SSD:s framtidsvision ska det finnas byar som består enbart av daliter. De vill bryta ned de traditionella byarna helt och hållet. Daliterna är i minoritet i varje by, men de 10- 20 dalithushållen i varje by skulle enas till större samhällen, där varje by skulle ha ca 5 000 invånare. De anser att daliterna i nuläget är de huvudsakliga producenterna i landet, men att de aldrig får njuta frukten av sitt arbete. Med egen jord, egna affärer, egna hotell och för övrigt egna aktiviteter skulle de själva kunna bestämma villkoren. Om sin vision säger de: "Om vi bara hade den psykologiska styrkan att förhandla, som sådana byar skulle ge, så skulle ekonomiska och politiska förhandlingar följa automatiskt. Vi har satt ett högt mål, men vi har börjat agitera för det".

Separata val

1932 krävde Ambedkar separata val för "depressed classes" men Gandhi fastade i protest mot förslaget. Förhandlingarna som då följde resulterade i den kända Poona-pakten, och Gandhi hade därmed avstyrat den idé som nu 60 år senare återupptas av dalitaktivister i Indien. Med anledning av Gandhis motstånd mot separata val är det inte ovanligt att höra dagens dalitaktivister tala om Gandhi som en fiende.

I de nuvarande gemensamma valen finns reserverade platser för "scheduled castes", d.v.s. daliterna. Att valen är gemensamma innebär att majoriteten av röstande inte är daliter. De kan därför aldrig välja en pålitlig representant, även om de har reserverade platser, menar SSD. De kräver nu att dalitrepresentanten ska få väljas enbart av daliter i separata val.

Den religiösa hinduskriftens fyra *varnas* eller kastkategorier; *brahmaner*, *kshatriyas*, *vaishyas* och *shudras* omfattar inte daliterna. SSD anser sig därmed inte accepterade inom hinduismen, och de vill inte heller höra dit: "Om du kallar en svart man för neger, vad säger han då? Det är ett föraktfullt ord. Därför kallar de sig svarta, och säger att svart är vackert. Det ger dem mod, och de kan identifiera sig som en gemenskap. Av samma anledning säger vi att daliter är upphöjda. Vi är varken hinduer eller oberörbara, vi är daliter".

SSD propagerar för en separat dalitkultur. De hävdar att daliterna är de ursprungliga invånarna i landet och att kashinduererna är arier som har invandrat från Centralasien. Därmed är kashinduererna inte heller de rättmätiga ägarna till jorden: "Har du någonsin sett en brahman odla eller arbeta med jorden? Nej, och vet du varför. Jo, det här landet tillhör inte honom."

Lakshmi och de övriga medlemmarna i

SSD:s centralkommitté lägger ned en stor del av sin tid på att försöka föra ut synen på en gemensam historia och kultur. Under Bhim-marschen samlade de uppgifter från de olika distrikten i Karnataka, och materialet som Lakshmi och hennes man Gopinath nu har sammanfattat på 300 sidor, ska stärka övertygelsen om ett gemensamt arv. De anser sig ha en gemensam historia av lidande och de delar också en historia genom att vara en tjänande klass med yrken såsom sopare och lantarbetare. De poängterar hur viktigt det är att lära känna sin rätta historia, och en av litteraturstudenterna i SSD refererar till sig själv: "Se på mig t.ex. Om du frågar mig vad min far sysslar med, så säger jag att han är jordlös lantarbetare. Vad sysslade mi -
¿ È§,ΔÁÄ~S lantarbetare. Vad gjorde hans farfar? Han var också jordlös lantarbetare. Tror du då att vår historia är en historia av jordlösa lantarbetare? Nej. Vi var de ursprungliga härskarna i det här landet, och jorden tillhör oss. Det är vad vi talar om för vårt folk i byarna."

Eva-Maria Hardtmann

Kommentar

Cykelmarschen genom Karnatakas byar, som skildras i artikeln bredvid, arrangerades av Samata Sainik Dal, som är en mindre utbrytargrupp från den mycket större och massbaserade dalitrörelsen Dalit Sangharsa Samiti i delstaten. Samata Sainik Dal finns endast i Bangalore och dess omgivning. Dalit Sangharsa Samiti däremot har kommittéer i hela Karnataka med undantag för South Kanara. De båda organisationerna har vitt skilda idologier. Dalit Sangharsa Samiti predikar inte kasthat, är helt för icke-våldsmetoder och lägger stor vikt vid organisationens ekonomiska oberoende. De tar till exempel inte emot stöd från utländska biståndsorganisationer, inte ens från de mest välmenande. Till skillnad från Samat Sainik Dal så strävar inte Dalit Sangharsa Samiti mot en separat dalit stat och dess medlemmar anser sig vara lika mycket socialister som 'Ambedkariter'.

Aase Mygind Madsen
Redaktionen

Afghanistan

Ett enda stort minfält

Afghanistan är ett land fullt med minor. Det kommer att ta mellan åtta och tio år att oskadliggöra dem. Dr Kifayatullah Iblagh är chef för ett FN-stött minröjningsprojekt. Han uppskattar antalet minor i landet till mellan 30 och 50 miljoner.

Vid en resa in i Afghanistan några veckor efter gerillans maktövertagande i slutet av april kunde jag med egna ögon se hela vidden av problemet med minorerna. Vägen från pakistanska gränsen till Jalalabad, ca tio mil, kantades av stridsvagnsvrak och öde, minerat land. Vägbanan var röjd, men kvadratmeterstora hål — resultat av minexplosioner och granatnedslag — gjorde framkomligheten starkt begränsad. Stannade man upp längs vägen kunde på några få meters håll ses minor sticka upp som decimeterhöga pinnar ur marken. Våra medföljande mujahedinsoldater, med kalashnikoven slängd över axeln, varnade oss för att ta ett enda steg in på vägrenen. Ingen visste var de *osynliga* minorerna fanns. Bara att de fanns — överallt!

Dubbelt behov

Dr Iblaghs organisation, Afghan Technical Consultant Mine Clearing Organisation (ATCMCO), har för en årlig budget på fem miljoner dollar, men anser sig minst behöva det dubbla för att kunna fullgöra sin uppgift på ett acceptabelt sätt. Som exempel på begränsade resurser kan nämnas att ATCMCO bara har två specialkonstruerade maskiner för minröjning. "Men det skulle behövas minst tio och var och en kostar en miljon dollar."

Det FN-stödda minröjningsprogrammet inleddes för tre år sedan, efter sovjettruppernas utgång 1989. Sedan dess har ATCMCO röjt åtta miljoner kvadratmeter (ytan motsvarar ungefär tusen fotbollsplaner) på mer än 30 000 minor i åtta av landets provinser.

Afghanistan är ett förött land. Överallt ser man rester från det grymma kriget. Här är vägen till Jalalabad i maj 1992.

Nyligen stängdes den enda minröjningsstationen i det flyktingtäta området vid afghanska gränsen i nordvästra Pakistan. Dr Iblagh menar att det nu gäller att träna upp afghanerna på minröjning inne i Afghanistan. Men omfattningen beror på budgeten. ATCMCO:s ekonomiska situation är hårt pressad. Man har knappt ens pengar till de omkring 950 anställda.

ATCMCO opererar i norra, östra och centrala delarna av Afghanistan. I södra och västra delen av landet opererar SWAAD, South West Afghan Agency for Demining. Totalt arbetar 29 minröjningsteam för de två FN-stödda organisationerna. Varje team består av drygt 30 personer.

Hundar har visat sig effektiva vid minröjning. Redan 1989 introducerades hundar i arbetet. Men enligt uppgift stoppades detta projekt av Sadruddin Agha Khan, som då bl a ansvarade för FN:s minröjningsprogram. Skälet sades vara att han som hundälskare ansåg att en oskyldig hund inte skulle utsättas för livsfara.

Sedan en tid tillbaka är dock 54 minhundar i aktion. USA har skänkt 12 specialtränade hundar som ska ingå i FN-projektet.

Imaj besökte en högt uppsatt FN-tjänsteman tillsammans med en expertgrupp Kabul för att med den nya islamiska regeringen diskutera hur huvudstaden och dess omgivningar ska röjas från minor. Från FN-håll antyddes då att en appell till världssamfundet var under förberedande. En vädjan om hjälp och resurser åt FN:s minröjningsprogram för Afghanistan. Måhända hundarna från USA:s regering och åtta nyanlända ambulanser skänkta av FN självt kan ses som svar på denna väd-

jan. Men inte imponeras man i så fall.

"Ingen brydde sig om oss under vårt långa Jihad, vi fick lita till oss själva", var en ung mujahedins bittra svar på min fråga vilken hjälp de fått under sin kamp. "Ingen brydde sig om oss..."

Och lita till sig själva, det är vad befolkningen i Pansjirdalen har gjort. Även när det gäller minröjningen. Pansjir är en av de tyngst minerade delarna av Afghanistan. Men hittills har inga mer omfattande minröjningsoperationer igångsatts där. Mujahedin har med primitiva metoder rensat en del områden, men det behövs en systematisk upprensningsaktion för att göra dalen säker för återvändande flyktingar.

Ryskt ansvar

Frågan återstår också om det ryska ansvaret för minuppröjningen i Afghanistan. Afghansk press anser att omvärlden gett bidrag till minröjningsoperationerna. Däremot understryker de att Ryssland och övriga OSS-stater, ansvariga för spridningen av minorerna, inte har ställt upp i röjningsarbetet. När ryske utrikesministern Kozyrev besökte Kabul uppmanades han av de afghanska ledarna att överlämna kartor över minfälten. Kravet var också att Ryssland aktivt stödjer minröjningsprogrammen och tar sitt ansvar genom att på skilda sätt ge kompensation åt offren för de sovjetiska minorerna. Problemet är emellertid att de nya ryska ledarna inte vill ta ansvar för den förda sovjetiska politiken. Kozyrev menade i sitt svar att Ryssland och övriga OSS är offer för samma korrupta system som förorsakade invasionen av Afghanistan.

Minorna är dödsfällor som kräver dagliga offer. Bara i Jalalabad och dess omgivningar dödades första månaden efter befrielsen mer än ett dussin människor av minskador. Nyligen dödades en representant för norska Afghanistankommittén, då hans bil körde på en mina i Pakitaprovinsen. Han ledde ett team som hade besökt ett norskfinsierat hjälpprojekt.

Minorna skördar offer också bland minröjarna själva. Enbart från början av året och fram till befrielsen i slutet av april fick tio av ATCMCO:s minröjare sätta livet till och ett dussintal skadades svårt.

Under sommaren kom minröjningen i FN-regi igång i Kabulområdet. Redan inledningsvis drabbades projektet av en allvarlig olycka. Tre minexperter, en afghan och två briter, dödades då deras röjningsfordon av olyckliga omständigheter sprängdes. En första explosion antände en andra bomb eller mina som i sin tur sprängde bränsletanken. De tre brännskadades så svårt att de avled.

FN-experterna talar om åtta till tio år för att röja landet på minor. Är denna tidsrymd realistisk? Låt oss stanna för det lägre talet som angetts i denna artikel, tio miljoner minor. I tre år arbetade FN-projektet och rörde då 30 000 minor. Det är tre oskadliggjorda minor av tusen... Vi förstår själva att det afghanska folket tvingas leva med död och lemlästning som en skugga under oerhört lång tid framöver. Miljoner flyktingar kommer att återvända till förstörda byar. Minorna kommer att skörda offer särskilt hänsynslöst bland dessa människor. Erfarenheten visar att de som blev kvar tvingats lära sig leva med varningslampan tänd — hela tiden.

Storstadsproblem

Vi vet också att det är städerna med omgivningar som kommer att röjas först och mest effektivt. Ett stort problem, som jag bl a fick belyst i flera diskussioner med såväl afghaner som utländska experter på Svenska Afghanistankommitténs kontor i Peshawar, är risken för att vi får ett hittills okänt "storstadsproblem" i Afghanistan efter kriget. Människor söker sig in till städerna istället för tillbaka till sina byar. Orsakerna är flera och minproblemet ett av dem.

Den unge mujahedinsoldatens bittra ord om att de fått utkämpa befrielsekampen mot sovjetarmén ensamma och bortglömda känns också som en maning och uppfordran till världssamfundet om stöd och hjälp i det som kanske blir mycket svårare än kriget, nämligen kampen för att vinna freden och återuppbygga landet. Vad jag såg av förörrätt land under min korta visit visar på ett omätligt hjälpbehov inom alla områden.

Harald Holst
Text och bild

Vem är den 17:e Gyalw

I den tibetanska buddismen besättes högre religiösa och politiska ämbeten av samma person genom återfödelse. Nu har det emellertid uppstått tvivel om vem som är den riktiga Karmapa. Kurt Blau från den svenska Tibetkommittéen rapporterar om situationen.

Ugen Thinley - den 17:e Karmapa?

När H. H. Dalai Lama 1989 fick Nobels fredspris blev Tibet på engång mera allmänt känd. Redan 1988 hade Dalai Lama besökt Skandinavien och blivit mottagen av entusiastiska människomassor som Tibets andliga och världsliga överhuvud. Dalai Lama tillhör Gelugpa-traditionen, en av de fyra huvudtraditionerna i den tibetanska buddismen.

Kagyupa-traditionen är en annan av dessa och Karmapa dess viktigaste gren. Överhuvudet för denna gren är Gyalwa Karmapa som i slutet av 1100-talet grundade klostret Tsurphu, 60 km från huvudstaden Lhasa. En avläggare till detta tibetanska klostret är Rumtek nära Sikkims huvudstad Gangtok, grundat c:a 400 år senare av den 9: Gyalwa Karmapa. På liknande sätt som Dalai Lama reinkareras för att som Bodhisattva hjälpa all levande väsen till andlig fullkomning, återföddes också de mest betydande tibetanska lamorna enligt den tibetanska traditionen.

Den 16:e Gyalwa Karmapa

När den 16:e Gyalwa Karmapa 1981 dog under en föredragsresa i USA, var det ett regentskapsråd bestående av fyra höga lamor och medarbetare till Karmapa som hade till uppgift att söka efter den 17:e

reinkarnationen. Traditionellt skall nämligen en reinkarnerad hög lama, en "Tulku" strax före sin död lämna vissa anvisningar om var och hur han skall återfödas. Återfödelsen sker sedan något eller några år efter hans död. När regentskapsrådet eller förmyndarna lyckats finna reinkarnationen, måste den slutligen bekräftas av Dalai Lama som mycket noga granskar alla "bevis".

Tibet är sedan 1950 ockuperat av Kina och buddismen har varit en religion vars utövande var förbjudet i Kina. Mao Tse-dong sökte efter maktövertagandet införa ateismen i Kinas samtliga regioner, men tibetanerna lyckades han aldrig omvända. Deras liv är i mycket hög grad knutet till buddismen som infördes redan på 600-talet av den tibetanske kungen Songtsen Gampo (i hög grad förresten genom påverkan av hans två hustrur från resp. Kina och Nepal!). Även om mer än 3000 kloster och tempel förstörts av kineserna före och under kulturrevolutionen i Tibet, finns religionen kvar i tibetanernas hjärtan och likaså kärleken till Dalai Lama, buddismens främste representant som betraktas nästan som ett högre väsen. Detta har medfört att kineserna i Tibet numera tillåter tibetanerna att utöva sin religion, dock endast ytligt och utan dess andliga innehåll.

Den 17:e Gyalwa Karmapa

Regentrådet med uppgift att finna Karmapas 17:e reinkarnation, bestod av lamorna Tai Situ, Gyaltsab, Jamgon Kongtrul och Shamar. De hade i flera år forskat efter Gyalwa Karmapas reinkarnation, när Tai Situ "Rinpoche" (den vördnadsvärde) i mars i år av en händelse öppnade en amulett i form av en medaljong, som han fått av den 16:e Karmapa. I medaljongen fanns ett hopvikt brev med antydningar om var man skulle söka efter hans reinkarnation. Tai Situ och Gyaltsab Rinpoche beslöt då att informera Dalai Lama som just då befann sig på miljökonferensen i Brasilien. Jamgon Kongtrul omkom i en bilolycka i april och Shamar deltog i en buddhistkonferens i utlandet. Efter sorgetiden för Kongtrul Rinpoche fick Dalai Lama se brevet och godkände det som autentiskt trots att Shamar

a Karmapa?

Rinpoche hade vissa tvivel. Kort därefter gav sig Situ och Gyaltsab i väg till Tibet och lyckades så småningom hitta en nio-årig pojke, Ugen (Ugyen) Thinley i Lathok i provinsen Kham, som motsvarade de antydningar som lämnats i brevet. Efter rapport om resans resultat godkände även Dalai Lama Ugen Thinley som den reinkarnerade Karmapa och bekräftade detta med ett sigillföret dokument. Installationen av den 17: Gyalwa Karmapa kommer att äga rum i Rumtek-klostret så snart de kinesiska myndigheterna lämnat sitt tillstånd till flytningen till Sikkim.

Ännu en reinkarnation?

Men så dök en annan nioårig pojke upp: Karma Palden från Bhutan uppgavs av Bhutans officiella tidning Kuensel vara inkarnationen av en berömd Khenpo eller lärare i tibetansk buddhism i Rumtek, Karmapas nuvarande huvudort. Vid en installationsceremoni i Bhutans huvudstad Thimphu fick pojken titeln Khentul och namnet Karma Konchog Zhon Nuel. Han skall nu uppfostras i Dharmachakra-centret i Rumtek, säger dess generalsekreterare Dasho Tobga.

Kinesernas val

I Tibetan Review, exiltibetanernas främsta månadstidskrift i Indien, berättas att den åttaårige Apo Gadagav utvalts som efterträdare till den 16:e Gyalwa Karmapa. Så skrev den officiella kinesiska nyhetsagenturen Hsinhua den 27 juni 1992, tre veckor efter regentrådets tillkännagivande. Upptakten hade skett på konventionellt sätt och valet hade godkänts av Centralregeringen. I uppdrag av Bureau of Religious Affairs läste Gyu Gah, direktor för Nationality & Religious Affairs Committee, upp det officiella dokumentet som godkände valet av "Den Levande Buddha". Detta var dock inte det sista ordet i Karmapa-frågan. I några svenska och troligen även utländska tidningar kunde man läsa en liten notis om en tibetansk (d.v.s. kinesisk!) pojke på nio år med namn O'kying Chilai som under en stor högtid på ett kloster nära Lhasa (Tsurphu?) installerats som den 17:e Gyalwa Karmapa. Ren Wuzhi, chefen för den myndighet som sköter religiösa frågor i Kina, lämnade ett certifikat till pojken där han godkändes som den reinkarnerade Karmapa.

Hur kan nu dess olika uppgifter förklaras? Klart är att Dalai Lama godkänt

Ugen Thinley och uteslutit alla tvivel. Den i Bhutan påträffade Karma Palden är troligen en reinkarnation av en annan högt uppsatt lama vars död tidsmässigt råkade sammanfalla med en 16:e Karmapas död. Det av kinserna uppgivna namnet O'kying Chilai är troligen en sinifiering eller förvrängning av Ugen Thinley. Namnet Apo Gadagav som redan i artikeln i Tibetan Review försetts med ett frågetecken, kan möjligen förklaras med en förväxling eller ett missförstånd, och avser samma reinkarnation, d v s Ugen Thinley.

Kurt Blau

Translation:

Emaho. Self-awareness is always bliss;
The dharmadhatu has no center nor edge.

From here to the north (in) the east of (the land) of snow
Is a country where divine thunder spontaneously blazes.
[In] a beautiful nomad's place with the sign of a cow,
The method is Dondrup and the wisdom is Lolaga.
[Born in] the year of the one used for the earth
[With] the miraculous, far-reaching sound of the white one:
[This] is the one known as Karmapa.

He is sustained by Lord Amoghasiddhi;
Being non-sectarian, he pervades all directions;
Not staying close to some and distant from others,
he is the protector of all beings:
The sun of the Buddha's Dharma that benefits others always blazes.

Please treat this precious text with utmost respect. In Rumtek, Sikkim, July 1992,
translated by Michele Martin

Är allt tvivel uteslutet? Om man vill veta mer om händelserna i Rumtek kan man konsultera boken *The Karmapa Papers*, som innehåller en lång rad dokument. Den är utgiven av Michel Nesterenko, oktober 1992, 180 sidor. Den kan köpas för DM 21 inkl. porto hos Logos Books, Industriestr. 2, D-8961 Sulzberg, Tyskland. Se också *Sydasiens* 2/92,

Stig Toft Madsen

Översättning av den 16:e Karmapas efterlämnade brev. Brevet förutsäger var han kommer att återfödas. Situ Rinpoche visade brevet för första gången den 19 mars 1992.

Den 16:e Karmapa

Magnus Fridh från Karlshamn tog poesin till hjälp för att skildra sina reseupplevelser i Nepal och Indien i september 1991 och augusti 1992. Dikterna ingår i en diktsamling som kommer ut i dagarna på Megafon Förlag. Vi låter hans egen bild illustrera texterna.

Tibetanska munkar i Nepal

På vägen mot Buddha

1

Tamangkvinnorna med sina fårade ansikten. Öronen och näsan tungs ned av blänkande ringar, håret bundet med tunna röda band. Det är trångt i teboden. Smutsigt, blött och rökigt. Med kupade händer och cigaretten fäst mellan vänstra handens lång- och ringfinger drar den äldsta ned röken med kraft i lungorna. De ler nyfiket åt oss och kommenterar våra kläder och tillhörigheter.

En av kvinnorna beställer en coca-cola, pekar på oss och säger till den lilla flickan som sköter försäljningen att vi bjuder. Vi säger inte emot henne, och snabbt trycker hon händerna mot varandra och höjer dom mot pannan; ett dubbelbottnat skratt.

Regnet smattrar mot lervägen. Bara barnen fortsätter sin lek oberörda av vädret och världen. Snart ska vi fortsätta vår vandring mot Boudhanath. Den mäktiga lotusblomman som står utslagen året om. Som alltid mumlar det heliga mantrat och vibrerar av bönehjulens gnisslande snurrande. Bastrummorna och hornens bröl ekar mot bergen, på klostrets tak några munkar i silhuett som spelar skymning in över dalen. Böneflaggorna vajar saktare och saktare.

Ögonlocken sluter sig försiktigt.

2

Från risfältet skriker barnen för full hals: "Goodbye, hallo, hallo, namaste, Goodbye.... Please one rupee... one rupee... one rupee..."

De sjunger och skrattar,, någon är lite modigare än de andra och skriker högt... "Please 100 dollars... Hello Mister..." En pojke följer efter oss. Barfota med pärlor i pannan, stora bedjande ögon som iakttar oss hela tiden.

Vi tar skydd under ett tak när regnet börjar falla, han ställer sig vid sidan om oss och ler; varför tigger han inte som alla andra?Varför går han efter oss?

Vi fortsätter på den leriga vägen och är snart framme vid Boudha, vi förklarar med teckenspråket att vi måste gå. Att han inte får följa oss längre. Han står kvar där i regnet och följer oss med blicken ända tills vi inte kan se honom längre. Jag tänker på denna lära som talar om ett oändligt antal världar och liv.

Nu vet jag, att det åtminstone finns två...

3

Mörkret skyler byn
hundarna samlas
och ylar mot månen

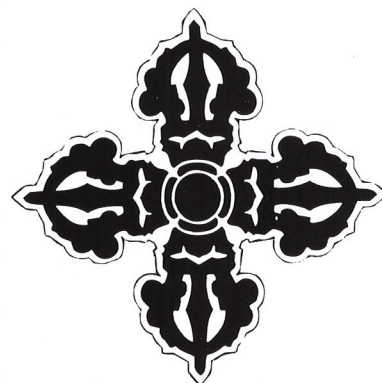
Barnens bön svävar fram
genom regnet

Allt förbereder sig för Natten

Buddhan ensam i templets
dunkla valv,
halvslutna ögon
Tummarna lätt sammantryckta

Det är en blomma
Det är ett ljus

(Indien Aug. -91)

Pilgrim vid Chabhil-stupan

Tamil Nadu:

Svenska skolelever hjälper Katchur

De indiska socialarbetarna Steven och Carmel Arockiasamy har sett till att många gatubarn i Madras har fått tak över huvudet och mat att äta. Paret Arockiasamy leder biståndsorganisationen *Share and Care* som har sin bas i deras hem i stan. När barnhemmet i Madras blev för trångt uppfördes ett nytt i byn Katchur med hjälp av insamlingar på skolor i Sverige och SIDA-bidrag. I somras blev barnens skola färdig. I Katchur har *Share and Care* fortsatt med ett byutvecklingsprojekt för de fattiga. *Sven Rosell* besökte *Share and Care* i somras.

Barnen står i prydliga rader på grusplanen framför den låga skolbyggnaden. Alla är vända mot flaggstången. Den är fastgjuten på en liten rund plattform som har två små trappsteg. Snart är det lunchtid och solen är brännande het.

Vi är i byn Katchur sex mil nordväst om Madras i den indiska delstaten Tamil Nadu. Det är mitt i juli. Monsunen har ännu inte anlänt. Då är solens strålar vid den här tiden på dygnet dödande, sägs det.

Våra fotsteg rör upp små dammoln i gruset när vi närmar oss skolan. Vi, jag och min fru tillsammans med Steven Arockiasamy och Hans Ljungqvist, är väntade. De nyfikna barnens halsar sträcks. Det är en stor dag. Stämningen är högtidlig. Skolan har endast varit igång en dryg månad och nu ska dess nyförvärv, Indiens flagga, hissas för första gången. Äran att utföra det tillfaller mig. En flicka hälsar flaggan med ett kort tal. Därefter önskar jag barnen lycka till med skolan och studierna.

Barnen springer glatt till sina klassrum. Undervisningen börjar på nytt.

Skolan invigdes för en månad sedan. Den är en *primary school* med årskurserna ett till och med fem. Klassrummen har inretts med låga bänkar av trä. Vid starten fick barnen anteckningsböcker, penna, väska och skoluniform. De fem klasserna har drygt 30 elever vardera. Man kan här jämföra med de statliga skolorna där klasserna ofta har omkring etthundra elever.

Från Madras gator

När vi satt oss i skuggan berättar Steven att barnen är mellan sju och tolv år gamla. De flesta bor på barnhemmet ett par hundra meter från skolan. Resten kommer från fattiga f d oberörbara familjer i Katchur.

-Många barn i trakten vill gå på *Share*

Steven Arockiasamy

and *Cares* skola. Vid sidan av barnhemsbarnen antar vi i första hand barn som inte har ordnad skolgång.

-Ungefär 130 barn bor på barnhemmet. De yngsta är bara ett par år gamla och de äldsta är i början av tonåren. De senare skjutsar vi till kringliggande statliga *middle- och highschools*. Nästan alla barnen har hittats övergivna på Madras gator. De saknar en eller båda föräldrarna. Varje vecka kommer nya ansökningar. För de små finns ett litet daghem i anslutning till barnhemmet, fortsätter Steven.

Svenska skolor samlar

Steven blir ständigt avbruten av bybor som vill fråga om något. Det råder ingen tvekan om att dessa f d oberörbara, *harijans*, hyser stort förtroende för honom. Under tiden Steven diskuterar med raden av bybor berättar Hans Ljungqvist om stödarbetet i Sverige.

Då vet vi redan att paret Steven och Carmel Arockiasamy är socialarbetare och bor i Madras. De håller nu i trådarna i

biståndsorganisationen *Share and Care*. Under sitt arbete i Madras mötte Steven och Carmel många gatubarn. Så föddes idén till ett barnhem och en biståndsorganisation.

Efter några år blev barnhemmet överfullt samtidigt som lokalerna var dyra. Steven lärde känna fattiga *harijans* i byn Katchur nära gränsen till Andra Pradesh och år 1989 flyttades barnhemmet dit. Driftskostnaderna blev lägre och avståndet till stan är inte alltför stort. För barnen och personalen är det möjligt att behålla sina kontakter med Madras.

-*Share and Care* får ekonomiskt stöd från Sverige. På skolor i Västerås, Karlskrona, Umeå, Uppsala, Stockholm och i Dalby utanför Lund har det genomförts insamlingar av olika slag, berättar Hans Ljungqvist som är lärare vid Nibbleskolan i Hallstahammar.

Hans Ljungqvist har dragit igång dagsverken och solidaritetsaftnar på skolor i Västerås. Hans är även medlem i Kulturföreningen Misteln som kanaliserat den ekonomiska hjälpen till *Share and Care*. Misteln fick SIDA-medel för att uppföra barnhemmet och driva ett byutvecklingsprojekt i Katchur.

-Nu är jag här för att skriva en rapport om läget i Katchur. Den ska skickas ut till *Share and Cares* alla vänner i Sverige, säger han. Intresset växer där hemma. Många lärare och medlemmar i Misteln har gjort studieresor hit. Under 1993 ska en grupp lärarkandidater från lärarhögskolan i Malmö åka till Madras och Katchur.

Kvinnor undervisas

Mellan besöken berättar Steven att *Share and Care* har 70 anställda varav hälften arbetar här. Samtliga är indier.

-I vårt hem i Madras har vi inrättat en liten syateljé där kvinnor kan sy kläder åt sig själva och sina familjer. En del av kvinnorna säljer också kläder de producerat, säger Steven.

-Steven och hans fru, Carmel, har vikt sina liv åt *Share and Care*, inflikar Hans.

-Vi bedriver en del undervisning, fortsätter Steven. Kvinnor undervisar om hygien och barn- och kvinnosjukdomar. Och i barnhemmet här i Katchur har vi en samlingslokal som ofta används av de gamla. Där umgås de, sjunger och ägnar sig åt hantverk.

-Följ med så får ni se, uppmanar Steven. De håller på nu.

Vi lämnar skolan och går över till barnhemmet. Byggnaden är i ett plan och uppförd som en fyrkant med en liten öppen trädgård i mitten. Runt denna löper en gångväg under tak. Därifrån finns dörrar till barnens två sovsalar, rummet där de flesta av personalen bor, matsalar, kontor och ett gästrum. Steven pekar och visar oss omkring.

En liten matta

Vi presenteras för en späd kvinna med ett stort leende över hela ansiktet. Det är miss Regina, föreståndarinnan på barnhemmet. Hennes röst är mjuk och varm.

-Tio kvinnor arbetar här, säger hon. De flesta är ensamstående och bor i barnhemmet. Två kvinnor som bor i byn är anställda i köket. En kvinna har familj i Madras och har två av barnen med sig här.

Miss Regina beskriver en dag på barnhemmet:

Klockan halv sex stiger barnen upp, tvättar sig och läser sedan läxorna. Därefter är det frukost. Skolan börjar klockan nio och slutar halv fem. Före middagen klockan sju är det läsläsning och ledig tid. En del kvällar är det samlingar och sångstunder. Ibland - framför allt på söndagarna - tittar vi på TV. Vid niotiden på kvällen har de flesta barn somnt.

I barnens ena sovsal ligger en liten pojke och sover på en liten matta.

-Han har feber, säger miss Regina. Därför är han hemma från skolan i dag.

-Alla har en liten matta att sova på, berättar hon.

Föreståndarinnan visar oss att varje barn förvarar sina personliga tillhörigheter i en låda stor som en skokartong. En sådan rymmer ett ombyte kläder. Det är allt, förutom skolutrustningen, de flesta av barnen äger.

Harijans och högkastiga

-Här inne är gamlingarna, säger Steven och visar in oss i ett ganska mörkt men behagligt svalt rum.

Ett av de övergivna barnen från Madras med sin barnsköterska.

Mycket riktigt. Ett femtontal sitter i ring på golvet. De sitter och lyssnar när en ung kvinna från personalen läser högt ur dagens tidning. Några är samtidigt i färd med att fläta korgar. Längs ena väggen sitter fyra män som verkar vara äldst. En lång mager och mycket rynkig man med käpp har somnt.

Högläsningen avbryts och vi hälsas välkomna. En av männen börjar dansa och sjunga.

-Han vill visa er hur glad han är, viskar Steven. Hit kommer faktiskt såväl *harijans* som de högkastiga åldringarna i byn.

Rika och fattiga

I Katchur Colony bor lågkastiga harijans medan de högkastiga lever i Katchur Village. Kast- och klassgränserna sammanfaller inte alltid. Det finns enstaka välbärgade i Katchur Colony samtidigt som det finns några utblottade familjer i Katchur Village. Colony och Village ligger på var sin sida av en liten väg.

Vid första anblicken tycks området vara idyllisk indisk landsbygd med gröna risfält och uråldriga oxkärror. Men skenet bedrar. Markpriserna stiger vilket har medfört att jordspekulationen tilltagit. De fattigas situation har förvärrats medan mellangruppernas välstånd har ökat.

De viktigaste sysselsättningarna i Katchur är jordbruk och boskapsskötsel. Det vanliga är att *harijans* arbetar som daglönare eller kontrakterade arbetare på de högkastiga böndernas marker. Många

av lantarbetarfamiljerna dras med lån de tagit över från tidigare släktled. Dessa familjer är så kallad *bonded labour*. De har varit uppboundna hos en och samma jordägare i generationer. Lånen tvingar dem att arbeta för svältlöner.

-*Share and Cares* barnhem och skola har fått allmänt bifall i Katchur, berättar Steven när vi senare tar en promenad i Colony. Innan vi startade här förklarade vi att projektet inte enbart gällde välgörenhet. Vi ville bidra till landsbygdsutveckling och förbättrade levnadsvillkor för de fattiga. I det syftet drog vi igång ett inkomstgenererande program. Detta utarbetades tillsammans med *harijans*. Nu inser de att jorden kan ge välstånd åt alla. Ett rättvisare ägande, utbildning och sjukvård ska ge byn en ljusare framtid.

Motsättningar

Lantarbetarna hade stor erfarenhet av boskapsskötsel för mjölkproduktion. 51 vattenbufflar inköptes, varav hälften för pengar från svenska skolelevers insamlingar och SIDA-bidrag. Djuren är försäkrade och en veterinär kommer två gånger i veckan för att ge goda råd. En välskött buffel kan försörja en hel familj.

Den här delen av *Share and Cares* projekt ses inte med blida ögon av alla. Ett par högkastiga bondefamiljer i Katchur Village har känt sig hotade av buffelprogrammet. Strax innan vi kom på besök förekom sammanstötningar. Tre personer fick föras till sjukhus efter att motstånd

En välskött buffel kan försörja en hel familj

darna till projektet kastat sten. Stevens försiktiga diplomati verkar dock ha bilagt konflikten. Men helt klart är att harijans ökade självmedvetenhet och förbättrade levnadsvillkor är något som en del högkastiga har svårt att finna sig i.

Akut problem

Tanken är att familjerna ska börja spara något av de inkomster mjölken ger. Några gör det redan. När lånen från generationer med bonded labour-systemet är avbetalda är detta möjligt. Sparkapitalet kan då användas till husreparationer, barnens skolgång, sjukvård, kläder och fler bufflar. Den dagen alla harijans nått dit har *Share and Care* troligen spelat ut sin roll i Katchur. Det finns planer på att utvidga buffelprojektet till andra byar i trakten.

Det mest akuta problemet är dricksvattenförsörjningen. Även här har motstånd från de högkastiga böndernas sida orsakat konflikter. Det handlar om huruvida *Share and Care* gör överuttag från det befintliga vattensystemet eller inte. Enligt lagen ska tillstånd för nya vattenuttag ges mycket restriktivt. Organisationen fick dispens vilket irriterar jordägarna i Katchur Village.

-I syfte att lösa vattenfrågan har vi köpt en bit mark ungefär 600 meter från barnhemmet, berättar Steven. Efter tidigare genomförda utgrävningar vet vi att det finns bra vatten där. Därifrån skulle vi

kunna pumpa vatten och trygga såväl barnhemmets som Colonys behov. De som äger marken mellan barnhemmet och det stycke vi tänker gräva på accepterar att vi köper även den biten. Men det har vi ännu inte råd att göra. Priserna på jord stiger så det brådskar.

Förbi Japan

Under besöket i Katchur träffar vi också veterinären, dr Muragan. Han är en dynamisk man som genast ger oss en lektion om vattenbuffelns livscykel. På frågan varför bufflarna inte ägs kollektivt svarar dr Muragan:

-Dels brukar lokala ledare i de politiska partierna ta över styrelserna för jordbrukskooperativen. Det har hänt på flera ställen här i Tamil Nadu. Vid eventuella ekonomiska tvister kan panchayatunionens politiker upplösa föreningen och beslagta kassan. Dels är familjerna av tradition dåliga på att samarbeta. Därför är familjeäggande att föredra. Om vi hade lättare att samarbeta skulle Indien vara förbi Japan för länge sen!

Dr Muragan lägger upp ett stort leende och återgår till bufflarna.

Sven Rosell

BILDER: HANS LJUNGQVIST

Sri Lanka

Adv

Dom kom på natten, svarta byxor, svarta skjortor och med ansikts skydd. Precis som Black Cats, de Svarta Katterna, dödspatrullerna bestående av utvalt säkerhetsfolk med ansvar för tusentals döda. Det var inte dags den här gången att tysta mig slutgiltigt. Dom sa bara att jag skulle sluta uppträda som ombud för dom torterade, dom som suttit fängslade i årtal utan rättegång. Det var "bäst" för mig så. Inget händer mig om jag lyder.

Mr K Tiranagama är advokat från Sri Lanka. En av dessa tunna, mörka asiatiska intellektuella som nästan oförmärkt då och då besöker oss här i Väst. Reflexer av liv bortanför våra egna horisonter. Reflexer av död som också får infernot i Bosnien att blekna. Också om man bara räknar de döda.

Kriget i Sri Lanka har pågått i tio år nu. I norr öppna fältslag mellan regeringstrupper och befolkningsminoritetens gerilla. I söder mellan staten och dödspatrullerna på den ena sidan. Och på den andra en och annan upprorsmakare, men mest studenter, bönder, ungdomar, lärare, journalister och advokater. Såna som Mr Tiranagama som utan annat vapen än lagboken och utan politiska förtecken kräver rätt för de som suttit fängslade i årtal utan prövning, vård för de som torterats och överlevt, kompensation åt de efterlevande till de som inte överlevde tortyren, eller för de som bara försvunnit.

Hundratusen döda sedan 1988. Det är den siffra som medborgarrättsorganisationerna räknar med. Men ingen vet för jorden, floderna, havet och mordbränderna har gömt alla dom vi aldrig kommer få veta vilka dom var.

Just nu pågår det mer dödande i norr än i söder, men cancern sprider sig i hela samhällskroppen. Det en gång så kraftfulla och oberoende rättsväsendet är nu skrämt till tystnad. Alla lider av en fruktan där tom domarna inser att de kan mista livet.

Brotten mot de mänskliga rättigheterna fortsätter i landets södra delar trots att där inte råder krig, berättar advokat Tiranagama. Dessa brott möjliggörs genom undantagslagarna. Dom döljer varje övergrepp mot verkliga och inbillade fiender. Lagarna behövs inte längre, men de behålls så att man kan komma åt de olikänkande, de tänkande, de talande.

Just nu är det journalisterna som är måltavlan. Antalet överfall på journalister har fördubblats sen förra året. Senast var

Brotten mot de mänskliga rättigheterna fortsätter

Ökater på dödslista

det en av landets mest folkära skämttecknare som drabbades. Han blev hotad till livet och på väg tillbaka från polisstationen sen han gjort anmälan så överfölls han och fick sitt ansikte och sina händer sönderskurna. Inga mer teckningar på Presidenten, sa knivskärarna.

Kampanjen mot journalisterna tog fart sedan en mycket högt uppsatt polisofficer (Mr P Udugampola) tidigare i år gick under jorden sen han berättat i detalj hur dödspatrullerna utrustats med vapen, fordon och politiskt beskydd. Publiceringen av polisofficerns vittnesmål förbjöds - han hade gubevars varit en nära vän till landets president - och journalisterna jagades som fria villebråd.

Rättegångar väntar nu mot fyra tidningar som publicerat polisofficern. Med en försvagad rättsapparat är inte hoppet stort att de klarar sig. Och journalister har mördats tidigare så nu fruktar de för sina liv. Ja, det har gått så långt att de nu signerar sina artiklar om Sri Lanka med utländska nyhetsbyråers namn.

En av de åtalade tidningarna är veckotidningen Ravaya med störst upplaga i landet (ca 120.000 ex). Den ägs av Victor Ivon som gjort sin tidning känd och älskad för att den gång på gång grävt upp obehagligheter om landets makthavare. Älskad av folket vill säga. Makthavarna hatar den hjärtligt och en grupp parlamentsledamöter har dammat av en gammal paragraf som gör att de i egenskap av just parlamentsledamöter kan utdöma fängelsestraff utan rättegång mot den som inte respekterar deras "immunitet".

- Det ruttna politiska systemet ger en tidning som Ravaya stora ytor att jobba på, säger Victor Ivon i en kommentar till SYD-ASIEN. Och jag har lärt mig leva med dödshoten. Förr stängde man en uppstudsigt tidning. Idag ringer man upp utgivaren och hotar honom till livet, slutar Ivon.

Några lankesiska journalistorganisationer har protesterat och påpekat att överfallen och hoten alltid drabbar de som antingen förhåller sig kritiska mot den politiska makten eller som rapporterar om oppositionens förehavanden. Också de utländska korrespondenterna stationerade i Sri Lanka visade sitt missnöje genom att den 20 augusti samfällt resa sig och marschera ut från veckans presskonferens med regeringstalesmännen.

Thomas Bibin

Ravayas mordhotade chefredaktör Victor Ivon

BILD: TOMAS BIBIN

Talande tystnad i pressen

Lankesiska journalister har aldrig gjort sig kända för att på allvar hävda det fria ordet annat än som en intellektuell övning vid högtidliga tillfällen. Det skrev nyligen Ashwani Talwar i Lanka Guardian och tilla att när polischef Udugampola la fram sitt sensationella vittnesmål om dödspatrullerna så tillämpade de flesta journalisterna självcensur.

Ett annat exempel är från förra året när en grupp parlamentsledamöter krävde att President Premadasa skulle ställas inför Riksrätt. T o m den oberoende dagstidningen The Island vågade inte mer än att meddela nyheten i en smal spalt undertecknad av en utländsk nyhetsbyrå.

Bortsett från mord, överfall och hot så ger undantagslagarna regeringen fria händer att stänga tidningar, beslagta upplagor och åtala. Den som "skapar hat eller förakt" för Presidenten, grundlagen eller den lagliga makten kan dömas till 20 års fängelse.

Genom den statsägda Lake House-

gruppen/Associated Newspapers of Ceylon och radio/teve kontrollerar regeringen opinionen i landet. Den dag The Island publicerade sin lilla spalt om Riksrättsmålet så ropade Lake Housegruppens flaggskepp Daily News ut "Konspiration mot Presidenten!"

Den lankesiska pressens svaghet är också mycket tydlig när det gäller tamilfrågan och kriget i nordöst. Perspektivet är genomgående singalesiskt och informationen baseras mest på militära källor. Då och då reser nån reporter upp till fronten för att rapportera "hur det går för våra pojkar", dvs regeringssidan. Vad som händer bortom fronten förblir läsarna okunniga om utöver vad militären uppger.

Eller som Lake Housegruppens H S Jayewardene uttryckte det när han nyligen besökte Sverige på bekostnad av svenska biståndspengar:

"Lyckligtvis har pressen i Sri Lanka humor och den tar inte sig själv på alltför stort allvar. Sânt är livet i en demokrati."

Godkänd men inte rentvådd

Den statliga svenska adoptionsbyrå NIA gav nyligen Sri Lanka Barns Vänner (SLBV) nytt tillstånd att förmedla adoptioner. Detta efter det att SLBV bytt ut sin ordförande och än en gång lovat att koppla bort sin omstridde kontaktman i Sri Lanka sedan det visat sig att han tagit ut mycket stora belopp för olagliga adoptioner till Sverige.

Många hade med spänning väntat på vad statliga NIA skulle besluta om SLBV. I oktober gick den av NIA gång på gång förlängda auktorisationen för SLBV ut sen regeringen avvisat SLBVs krav på att obesett få fortsätta med sin adoptionsverksamhet.

Med en ny ordförande, prästen Sven Åke Dahl från Örebro, och en ansökan på en dryg A4 gick det vägen. I ansökan

FOTO: THOMAS BIBIN

Ännu inte uppköpt av Neil Silva, Sri Lanka Barns Vänners man i Colombo

meddelas att SLBV sagt upp avtalet med affärsmannen Niel Silva som var "The

Colombo Connection". Han avslöjades sedan han tagit emot stora pengar för att olagligen låta svenska adoptivföräldrar gå förbi alla köer och snabbt få sina barn från Sri Lanka till Sverige.

Samarbetet med Niel Silva fortsätter dock. Han äger ett av de tre hotellalternativ som adoptivföräldrarna erbjuds.

I en kommentar till NIAs positiva besked säger SLBVs Sven Åke Dahl att en era nu är avslutad och att en ny tid nu börjar:

- Min heder är inte till salu. Ge oss två, tre månader och jag lovar att stoppa verksamheten om den inte går att få etiskt försvarbar, säger Dahl också.

Frågan är då om det går att koppla bort Niel Silva. Samarbetet på hotellområdet fortsätter ju, det finns folk kvar i SLBVs styrelse som jobbat ihop med honom under åren och rapporterna från Sri Lanka om hans roll bakom adoptionskulisserna är oroande.

- Det finns mycket i Sri Lanka som är kusligt och som man vill ta avstånd från. Men det räcker inte med misstankar och rykten. Och jag har inte haft anledning att sätta Niel Silva under luppen, svarar Sven Åke Dahl.

Mångas hopp ställs nu till Sven Åke Dahl samtidigt som det kommit en rapport från Sri Lanka att Mr Silva rasar mot försöken att ställa honom åt sidan. En mycket välplacerad källa i adoptionsverige säger att det kommer att bli svårt att koppla bort Mr Silva och att ansvaret faller tungt på statliga NIA som låtit missförhållandet med SLBV och Niel Silva pågå år efter år trots att problemen uppmärksammades första gången redan för tio år sedan.

Vi motarbetades av alla

Kort före NIAs senaste beslut om SLBV kom ett brev till NIA. Det var avsänt av ett föräldrapar som kom hem i slutet av oktober efter att ha genomfört en adoption som inte gått genom SLBV. Här följer ett redigerat utdrag ur det brevet där vi p g a de inblandades rädsla för repressalier dolt vissa namn och personer;

"Vår uppfattning är att vi motarbetats av varje instans i Sri Lanka; av de sociala myndigheterna men framför allt av domstolen i Mount Lavinia som handlägger familjer från olika adoptionsorganisationer på ett mycket anmärkningsvärt sätt. Familjer från SLBV går före andra. På direkt fråga varför domaren handlar så säger man bara: Niel Silva. Vår advokat kan inget göra, men han är mån om att vi ska berätta om detta för de svenska myndigheterna.

Folk här nere har mycket att berätta om Niel Silva och barnhandeln, men de vågar inget berätta för lankesiska myndigheter, svenska ambassaden eller NIA. De känner sig redan idag hotade av Mr Silva.

Mr Silva har i ett samtal med barnavårdsbyråns chef (Mrs Padma Ranasinghe) krävt att SLBV ska få 6 barn varje månad. Enligt uppgift har han inflytande över domaren i Mount Lavi-

nia och han samarbetar också med Mr Gamage, mannen som förestår det statliga barnhem från vilket SLBVs barn kommer. Silvas önskan är att SLBV ska få ensamrätt på Sverige och han verkar för att själv få kontrollen över samtliga utlandsadoptioner.

I själva verket står han bakom Sri Lankas nya adoptionslag som innebär att barnavårdsbyråns chef, med vilken han samarbetar, avgör alla utlandsadoptioner.

De två personer som förestår ett barnhem som samarbetar med en annan svensk adoptionsförening har erbjudits samarbete av Mr Silva. Avtalet gick ut på att de skulle förmedla barn till honom mot ersättning på 60.000 rupier (ca 10.000 kr) per barn och månad, samt att föreståndarna skulle få egen bil. De avböjde förslaget, och de känner sig idag motarbetade av Mr Silva.

Vi tror starka krafter nu försöker få kontroll över utlandsadoptionerna från Sri Lanka för egen vinning. Vi föreslår därför att NIA sammankallar en "hearing" med folk från adoptionsorganisationerna, NIA, Sri Lankas ambassad i Stockholm samt familjer som adopterat genom resp organisation i syfte att bringa klarhet i vad som egentligen händer med adoptionerna från Sri Lanka."

Åke Persson, 10 november

Thomas Bibin

Ensamrätt?

Uppgifter om att aktörerna på adoptionssområdet i Sri Lanka försöker skaffa sig ensamrätt återkommer då och då i debatten. Sri Lanka Barns Vänners förre ordförande Jan Blomstrand sa för ett år sedan att han tänker se till att SLBV får ensamrätt på adoptioner från Sri Lanka till Sverige. Statliga NIA sa då att det inte var ett krav som det var aktuellt för NIA att stödja.

När SYDASIEN förra hösten frågade chefen för den statliga lankesiska barnvårdsbyrån, Ms Padma Ranasinghe, om SLBVs mål, så blev svaret;

Ingen har begärt hos mig att få ensamrätt på adoptioner. Ingen organisation från något land kan begära något sådant och jag tror inte de nånsin skulle våga. Om så sker skulle vi avvisa det.

När nu nya uppgifter kommer att affärsmannen Niel Silva via SLBV strävar efter ensamrätt på adoptioner till Sverige kommer också plötsligt beskedet att Mrs Ranasinghe i ett brev till en nybildad adoptionsförening i Sverige ändrat hållning:

- Vi önskar begränsa antalet adoptionsföreningar med vilka vi samarbetar och därför kan vi inte börja samarbeta med Er. Av praktiska skäl är det bäst att samarbeta med en organisation från varje land även om vi inte kan avbryta samarbetet med de föreningar vi samarbetat med hittills.

Vad har fått Mrs Ranasinghe att ändra sig?

T.B.

Därför läser jag SYDASIEN

hette en annonsserie vi publicerade i vår tidskrift för några år sen. Låt oss återknyta till den med anledning av att statliga NIAs utlandsansvariga Birgitta Thunström för ett par månader sedan upptäckte att det möjligen kunde stå något läsvärt om adoptioner i SYDASIEN.

Vi skickade då några ex till NIA varpå Thunström ringde upp och kostaterade att SYDASIEN ju är en "Politisk och kulturell tidskrift". Och det går inte för sig att en statlig inrättning prenumererar på en politisk tidskrift, meddelade hon upprört.

SYDASIEN, som skrivit om adoptioner regelbundet sedan början av 80-talet, har härmed glädjen meddela att om den principen gällde skulle vi förlora åtskilliga av våra prenumeranter.

Som förälder är du helt maktlös

Adoptionsföreningen SLBV har fått klä skott för många oegentligheter i Sri Lanka. Men det fritar inte andra föreningar från ansvar. Det menar adoptivföräldern Per Persson som är mycket kritisk till hur han behandlats när han skulle adoptera genom en annan förening.

För två år sedan reste jag och min fru till Sri Lanka för att adoptera ett barn sedan vi väntat i över tre år. Vår adoptionsförening (ej SLBV) meddelade oss inget mer än barnets namn och att det var tre veckor gammalt.

När vi kom till Colombo skrev vi på alla papper för adoptionen och så fort det var klart kom mamman till barnet in i rummet på barnhemmet där vi satt. Vi blev chockade både min fru och jag. Mamman visade tydliga tecken på att hon var utvecklingsstörd. Hon var dessutom döv och hon förmådde inte tala begripligt.

Vi begärde då att såväl moder som barn skulle läkarundersökas, men blev då regelrätt utskälda av barnhemsföreståndaren och tvingade att acceptera adoptionen oavsett vilket. Efter två av de svåraste timmarna i våra liv beslöt vi oss ändå för att säga ja.

En vecka senare undersöktes barnet av en av föreningen anlitad läkare som genast insåg att barnet kunde vara utvecklingsstört och dövt. Han avrådde oss bestämt från adoption och sa att barnet borde stanna för observation åtminstone ett år framöver. Men barnhemsföreståndaren blev än mer rasande och efter en hård uppgörelse med oss lämnade vi barnhemmet

för att aldrig mer återvända.

Trots att läkaren skrivit intyg om sin bedömning där han också avrådde från adoption i dåvarande läge så valde den svenska adoptionsföreningen att ta barnhemmets parti. Vi fick veta att vi uppträtt olämpligt och att vi skulle få betala det fulla priset för detta. Vi skulle heller inte få nån mer hjälp av föreningen.

Men vi accepterar inte att man skickas iväg över halva jordklotet på så lösa boliner och att inte ens en ordentlig läkarkontroll gjorts. Vårt bestående intryck är att både förening och barnhem i första hand är intresserade av våra pengar och endast i andra hand är angelägna om att korrekta adoptioner ska genomföras.

Vi tog senare kontakt med statliga NIA, men där viftade man bort oss med argumentet att vi "ställt alltför långående krav på barnets hälsa"! NIA försvarade adoptionsföreningen som sa till oss att vi äventyrat deras verksamhet. Föreningen gick till och med så långt att man skrev till den socialsekreterare i vår kommun som tidigare godkänt oss som adoptivföräldrar att vi tvärtom var olämpliga som föräldrar.

Mot en så stark allians mellan NIA och föreningen kände vi oss så maktlösa att vi skrev till NIAs politiskt tillsatta styrelse om saken. Men den har än idag inte ens besvärat sig med att svara oss.

Vår slutsats kan bara bli den att NIA och de av NIA auktoriserade adoptionsföreningarna är ingen som helst garanti för hederliga och korrekta adoptioner.

Per Persson

Adoptivbarn mår bra

Adoptivbarn i Sverige mår psykiskt lika bra som sina jämnåriga svenskfödda kamrater. Det säger Lundaprofessorn Marianne Cederblad som leder ett forskningsprojekt om utlandsfödda adoptivbarn i Sverige.

Efter några larmrapporter som kom i slutet på 80-talet är Marianne Cederblad förvånad över det positiva resultatet av undersökningen av drygt 200 adoptivbarn i högstadieskoleåldern, födda fr a i Indien, Thailand och Chile. Jag trodde de skulle må sämre, säger hon. Detta trots att många var oönskade vid födseln och tidigt övergavs av sina biologiska föräldrar. Och trots att de varit något mer utsatta för mobbing än genomsnittet.

Förklaringen kan vara att fler adoptivbarn än genomsnittet lever i medelklassfamiljer i områden med bättre skolor och

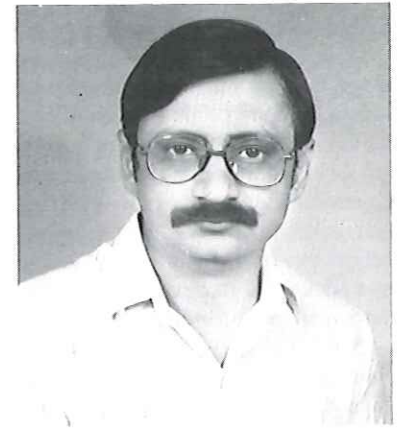
att de ofta har engagerade och kunniga föräldrar.

Undersökningen går nu vidare för att mer inrikta sig på adoptivbarnens identitetsutveckling och ge svar på deras fråga "Vem är jag?"

Thomas Bibin

Vad är fattigdom?

Sydasiens mest framträdande miljöaktivist, Anil Agarwal, intervjuas här av *Stig Toft Madsen* om vetenskap, Gunnar Myrdal, den minskande avskogningen och om inhemska lösningar på den ekologiska krisen.

Anil Agarwal

Anil Agarwal, indisk miljökampe, engagerad vid Center for Science and Environment i New Delhi, är i Köpenhamn. Efter att ha utbildat sig till ingenjör i Kanpur blev Agarwal vetenskaplig journalist på Hindustan Times i stället för att som så många av sina kurskamrater söka ett välbetalt jobb i USA.

- Fortfarande efter Stockholmskonferensen 1972 var jag inte övertygad om att miljön måste sättas före utvecklingen, säger Agarwal. Jag trodde då ännu att utan en gynnsam ekonomisk utveckling skulle det vara omöjligt att driva miljöfrågorna. Frågor om fattigdom och allas rätt till arbete var grundläggande. Jag var mycket influerad av Gandhis tänkande - och Gunnar Myrdal var en av de som introducerade mig i Gandhis tänkande via sitt "Asian Drama".

Men ingenting var självklart.

- Jag tänkte på den tiden mindre på naturen och mera på miljön som en fråga om harmoni mellan mänskliga varelser. Det var uppenbart för mig att hög konsumtion nästan alltid leder till väldiga klyftor i samhället. Ivan Illich har understrukt att en cykels teknologi är mera jämlik än ett Concordeflygplans. På det sättet var jag inspirerad av Gandhis tänkande.

Först efter sina kontakter med träd-kramarna i Chipkorörelsen fördjupades Agarwals miljöengagemang. Det började med att han skulle skriva en artikel om rörelsen.

- Jag for till Chipko i Himalaya, fascinerades av rörelsen, det var 1974, och fortsatte att skriva om den under hela 70-talet. Det lärde mig också att miljön är en kritisk fråga för Indien. Ordet fattigdom fick en ny mening för mig. När man säger att människor är "fattiga" betyder det främst att de är starkt beroende av miljön för sin överlevnad. De är mindre beroende av det ekonomerna kallar BNP än vad jag skulle vilja kalla "bruttonaturprodukt". De får sin ved, sitt foder till djuren, sitt vatten från naturen. Om man förstör naturen i utvecklingens namn (eller av något annat skäl) kommer detta att få ytterst negativa verkningar på fattiga människor.

- Den andra saken jag lärde mig av Chipko var hur avgörande den lokala demokratin är. Kvinnorna inom Chipko visade att de kunde ta vara på skogen mycket bättre än något skogsbolag, därför att de

var beroende av skogen för sin överlevnad. Lokal kontroll över miljön är helt avgörande för god miljövard.

I dag arbetar Anil Agarwal för Center for Science and Environment som bedriver ett miljöarbete vilket ofta baseras på ett brett och väl dokumenterat statistiskt underlag.

- Siffrorna är viktiga. Men det är också viktigt att kunna gå bakom siffrorna och förstå förutsättningarna för kalkylerna. Tyvärr är indiska databaser beträffande miljön ytterst ofullkomliga och motsägelsefulla.

Skogsdepartementets beräkningar har inte sällan varit behäftade med stora oklarheter.

- Man beräknade avskogningen efter de marktytor som tagits i anspråk för annat än skogsodling och bortsåg från att skogshuggning också ofta i realiteten innebar avskogning.

På 70-talet uppskattades Forest Department avskogningen till 150.000 hektar per år.

- Vi var många som genomsådade siffran, som var helt felaktig och bara gav en delbild av hela problemet. I själva verket var det avverkningen som medförde den största avskogningen och som därmed skapade de största problemen. Vi kom fram till en annan siffra och i vår First Citizen's Report 1982 uppskattade vi att den verkliga avskogningen uppgick till omkring en miljon hektar per år. National Remote Sensing Agency i Hyderabad publicerade 1983 siffran 1.3 miljoner hektar. Också vi hade underskattat problemets storlek, trots att vår siffra var sex gånger så hög som regeringens.

Sedan dess har utvecklingen sannolikt vänt. Forest Survey of India hävdar att skogsarealen sedan mitten av 80-talet ökat med omkring 50.000 hektar per år.

- Det är svårt att veta om siffran är korrekt. Men det är min bestämda känsla att avskogningstakten har sjunkit drastiskt. För närvarande pågår nästan ingen avverkning alls i de bästa skogarna. Många plywoodfabriker i regioner som Assam arbetar med importerat virke. Samtidigt finns det förstås också en hel del illegal avverkning, tex i Tamil Nadus och Keralas skogsområden.

Om det är korrekt att skogsarealen ökar kan det bero på ansträngningarna att

"Det har helt klart varit en minskning i avskogningen."

"När man säger att människor är 'fattiga' betyder det främst att de är starkt beroende av miljön för sin överlevnad. De är mindre beroende av det ekonomerna kallar BNP än vad jag skulle vilja kalla 'bruttonaturprodukt'."

nyplantera skog.

- Man har gjort en detaljerad studie gällande delstaten Kerala och kommit fram till att skogsarealen stabiliserats under 80-talet. Ändå är de regionala skillnaderna gigantiska. Förmodligen har skogsytan ökat i de nordöstra delarna av landet men minskat i andra delar. Vi måste glädja oss över den förändring som skett. Ändå finns det stora delar av Indien som inte har någon skog alls. Och ser man på situationen utifrån behovet av skog - då har vi en mycket, mycket lång väg att vandra. Och vi har just börjat...

Till en del beror den förändrade situationen på att regeringen tillåtit import av timmer och pappersmassa.

- Miljarder rupier spenderas på sådan import. Situationen blev paradoxal när indiska fabriker fann det billigare att importera pappersmassa från Kanada för att tillverka papper - i stället för att använda eukalyptus från Haryana och Punjab som råvara...

Stig Toft Madsen
Översättning: Sören Sommelius

BILD: TORGNY SOMMELIUS

Grön bibel om kluvet land

Gadgil, Madhav och Ramachandra Guha (1992): *This Fissured Land: An Ecological History of India*. Delhi: Oxford University Press

Framsidan av Gadgils och Guhas bok 'This Fissured Land' pryds av en symboliskt hopskrynkad Indien-karta. Detta kluvna land delas av sprickor och klyftor, både ekologiskt och socialt. På sina håll river jordförstöringen upp djupa raviner i kalhuggna bergsluttningar; samtidigt lever herden eller skiftesbrukaren sitt sedan århundraden inrutade liv - gapande klyftor skiljer honom från den västerniserade stadsbon, i vars hem teven och videon tagit de gamla gudarnas plats.

Fortfarande finns det stamfolk som lyckas överleva på att samla honung i skogarna och sälja dem till stadsborna. Fortfarande drar specialiserade herdekaster med sina hjordar genom odlingslandskapet - djuren får bete efter att fälten skördats, och fälten får ett näringstillskott som bönderna är villiga att betala för. Men dessa gamla specialiseringar står under starkt tryck från alla de förändringar som klyver Indien.

'Indiens ekologiska historia' är undertiteln på Gadgils och Guhas bok. Det låter inte lika spännande som det är. Författarna tar sig före att presentera ett ekologiskt perspektiv på hela det indiska samhället och dess utveckling. De börjar med ett

teoretiskt perspektiv inspirerat av marxismen. Men där marxister talar om produktionsätt (modes of production) talar Gadgil och Guha om 'resursutnyttjandesätt' (modes of resource use). I en lätt omskrivning av det marxistiska schemat skiljer de mellan fyra sätt som människorna historiskt sett utnyttjat naturresurserna, som samlare, som boskapsskötare, som bofasta jordbrukare, och som medlemmar i ett industrisamhälle. Sätten att utnyttja resurserna skiljer sig radikalt från varandra, inte bara ekologiskt utan också socialt. Vad som gör Indien så kluvet är att de olika sätten att utnyttja resurserna existerar sida vid sida, inte i harmoni utan i inbördes konflikt.

När det industriella Indien ropar efter elenergi, och pressar igenom ett jätteprojekt som regleringen av Narmada-floden (se *Sydasiens* nr 2/89), aktualiseras konflikten till de bönder, boskapskötare och t o m samlare som lever i Narmada-flodens dalar. Industrin ropar efter virke, och stads- och lantbefolkningen efter brännved, och när pressen på landets skogsresurser stiger, ökar också svårigheterna för de folkgrupper som lever i och av skogen.

Gadgil och Guha går inte helt fria från den romantisering av det för-industriella samhället som är så typisk för miljörörelsen världen över. De ger fascinerande exempel på hur, i det gamla Indien, kastsystemet bar på en specialisering, vars förfining påminner om samexistensen av olika arter i ett väl etablerat ekosystem. De sörjer med rätta när balansen rubbas av industrisamhällets och det industriella skogs- och jordbrukets utbredning. Deras genomgång av Indiens skogspolitik sedan engelsk tid ger många belärande exempel på den aningslöshet med vilken byråkratin understött kommersiell exploatering och med vilken hänsynslöshet den fördrivit stamfolk och bönder från de marker levat av i generationer. Ett exempel är Hirakut-reservoaren i Orissa, en av världens största kraftsverksdammar: de människor som levde i de dalar som dämades, jagades i de flesta fall helt sonika bort, utan någon som helst ersättning. I Indien kast-stämplas snart sagt varje grupp som har något slags identitet; och 'Hirakut-evacuees' är efter snart 40 år fortfarande en distinkt grupp, bittra och utblottade överlever de som lantarbetare på de jordar som bevattnas från reservoaren.

Kritiken av statsapparaten och dess byråkrati, och romantiseringen av det förflutna, leder till en tendens att underskatta möjligheterna att uträtta något som helst förnuftigt i det nuvarande systemet. Det skapar en ovilja att seriöst befatta sig med vad som nu sker, och till världsfrånvända drömmar om ett återupprättat paradiset, som en del av oss känner väl från vänsterns storhetstid. Den indiska miljörörelsen har kritiserats för att den underskattar de skogsplanteringsprogram som under de senaste femton åren, enligt vissa data, bidragit till att stoppa minskningen av landets skogsareal. På samma sätt måste man erkänna att planeringen av Narmada-projektet, trots allt, skett med större socialt ansvar än planeringen av Hirakut.

För den indiska miljörörelsen blir Gadgils och Guhas bok kanske 90-talets gröna bibel. Är man medveten om att deras gröna glasögon ibland skapar en partiell blindhet, så kan också de mera skeptiska miljövännerna med stort nöje och åtskilligt utbyte läsa 'This Fissured Land'

Göran Djurfeldt

Öst och väst - och Sydasiens

Humboldtuniversitetet i f d Östberlin stod i september som värd för den första europeiska Sydasiens-konferensen efter Berlinmurens fall. Konferensen hölls i lantlig miljö i stadens utkant i självaste Stasis tidigare konferenshöghägar. Forskare från östra Europa var starkare representerade än vid tidigare konferenser, bl a 18 från Berlin, en från Leipzig, tio från Moskva, sex från Prag och en från vardera Warszawa och Zagreb.

Forskningen omorganiseras i hela Östeuropa, där nedskämringar och avskedanden blivit rutin. De naturvetenskapliga fakulteterna i Moskva uppges vara drabbade av massutvandring. Men för Sydasiensspecialisterna finns ingen användning i utlandet.

Därtill kommer att det i dessa länder finns ett växande intresse för att undervisa i icke-marxistisk historia. Särskilt indisk historia har en plats i den nya "kulturologin", där bl a f d lärare i diallektisk

materialism omskolas. De ryska deltagarna var f ö mycket intresserade av de nya relationerna mellan Centralasien, Afghanistan, Pakistan och Kashmir.

Konferensen inleddes med ett föredrag av den amerikanske historikern Robert E Frykenberg. Hans inlägg var ett fränt angrepp mot postmoderna och postorientalistiska tendenser i den amerikanska historieforskningen. Han menade att den moderna "dekonstruktivistiska" historieskrivningen göra varje försök att skapa en faktaorienterad historia meningslös. Genom att utgå från att kunskap är ett verktyg för dominans har postmodernisterna gjorde själva disciplinen historia suspekt, menade Frykenberg.

Konferensens syfte var inte att ändra det i dag begränsade europeiska samarbetet, men ett förslag framställdes att vid nästa konferens skapa en reell europeisk Sydasiensförening.

Stig Toft Madsen
Översättning: Sören Sommelius

Råttätarna i Bihar

Bihar skulle ha kunnat vara en av Indiens rikaste regioner. Stora delar av den indiska delstaten utgörs av floden Ganges omland, några av världens bördigaste jordar. Men där jorden är som bäst är också klassamhället som värst, i sekelskiftets Skåne likaväl som i dagens Bihar. Avsaknaden av jordreformer har lett till godsägarvälde och till stora marginaliserade grupper i samhället.

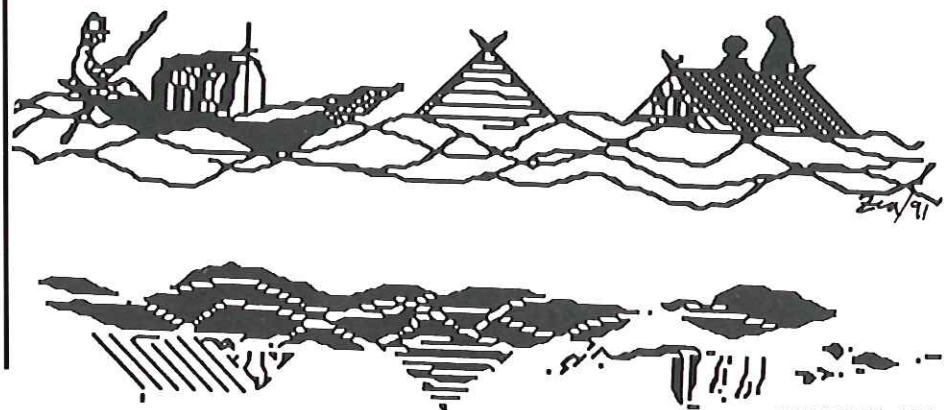
Musharfolket i Bihar lever långt under existensminimum, som "de fattigaste av de fattiga". Deras namn är en sammansättning av orden "mus" (råtta) och "har" (fångare). Det finns bortåt tre miljoner Mushars i Bihar, skriver den ansedda veckotidningen India Today. Mushars har varit gäldenärslavar, "bonded labour", sedan generationer. De är oberörbara, dessa de orenaste av de orena och dömda till ett

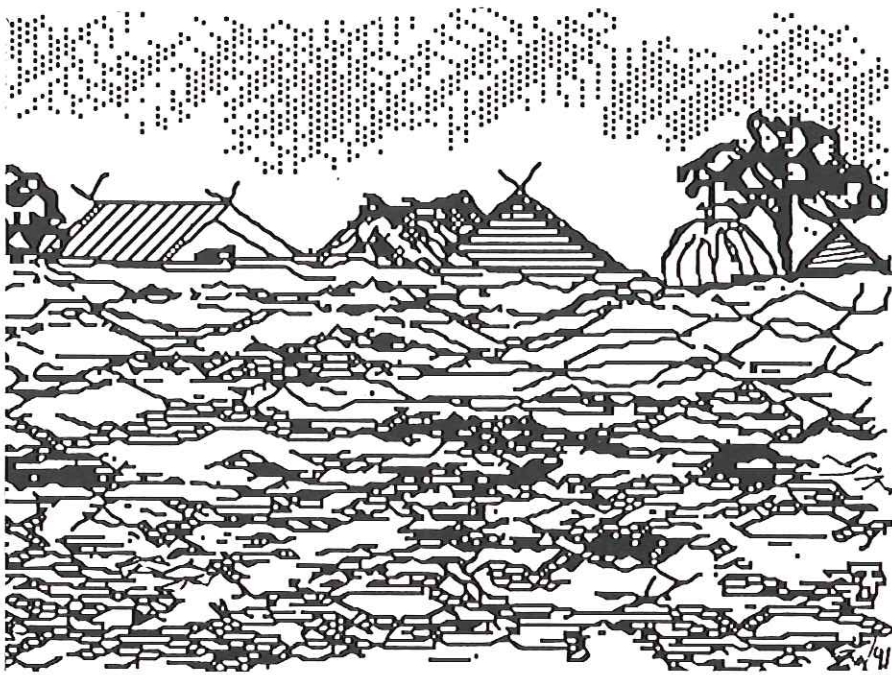
liv i ständig svält. "For centuries the Mushars have lived under subzero conditions." Det omgivande samhället har reducerat dem till undermänniska varelser.

Svältande barn och vuxna har lärt sig leva på råttor. De ger sig ut på fälten, finner ett råthål och röker ut dess innehavare, som spetsas på käppar för att sedan grillas.

Musharfolkets byar ligger en bit söder om Bihars huvudstad Patna. Svältande grupper av barn drar omkring på landsbygden. Tillsammans med de vuxna jagar de råttor med vässade käppar och komockor som de tänder fyr på för att få rök. När röken blivit tillräckligt tät flyr horder av råttor upp ur underjorden.

Sören Sommelius
Källa: India Today 15.10.92

Gigantisk skyddsvall planeras i Bangladesh

Ett biståndsprojekt med syfte att kontrollera de stora floderna i Bangladesh delta-land tar f.n. form i Världsbankens regi. Avsikten är att genom uppförandet av närmare 400 mil vallar längs floderna Brahmaputra, Padma och Meghna förhindra en upprepning av de katastrofala översvämningar som senast år 1988 krävde 2500 dödsoffer och 30 miljoner hemlösa.

Efter fem års projektering beräknas planeringsstadiet vara slutfört 1995. Bakom projektet står förutom världsbanken 16 industriländer.

Byggandet av vallarna beräknas kosta mellan 5 och 10 miljarder dollar och det årliga underhållet beräknas till 200 miljoner dollar.

Invändningar mot projektet börjar dock resas från olika håll. Kritikerna inriktar sig dels mot avsaknaden av parlamentarisk diskussion av projektet och därmed projektets brist på förankring hos befolkningen.

Vissa beräkningar tyder på att drygt 7 miljoner människor kommer att tvingas lämna sina hem om projektet genomförs.

Vidare hävdar kritiker att skyddet mot översvämningar i vissa delar av landet kan leda till att andra delar av landet utan vallskydd drabbas än värre av kommande översvämningar.

Vallarna kommer också att hindra den naturliga utspridningen av näringsrikt slam över stora områden. Slammet kommer istället att sedimentera i huvudfåran. Detta

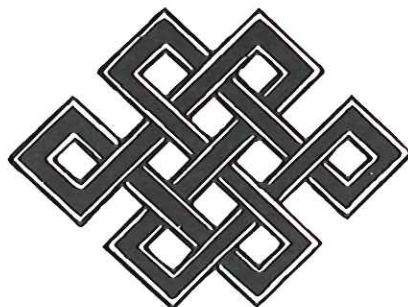
kommer i sin tur att leda till att flodnivån succesivt höjs och vallarna hela tiden måste byggas till allt högre. Detta har exempelvis skett i Kina där vallarna längs Gula floden nu på sina håll är ca 8 meter höga.

Man befärar också att samhällen beroende av kanalfisk för sin försörjning kommer att berövas sin utkomst om projektet genomförs.

Flodkontrollprojektet FAP (Flood Action Plan) kommer slutligen ej att skydda mot det hot som cykloner utgör i detta område av världen.

Vad som är positivt är åtminstone att projektet nu i elfte timmen börjar skärskådas i vidare cirklar. Sydasiens kommer att följa händelseutvecklingen bl.a. med en utförligare artikel i kommande nummer.

Thomas Arvidsson

Katoliker i Sri Lanka

R.L. Stirrat: *Power and religiosity in a post-colonial setting. Sinhala Catholics in Contemporary Sri Lanka.* Cambridge, Cambridge University Press, 1992.

Sri Lanka har blivit känt som "våldet och terrorns ö", och konflikten mellan tamiler och singaleser har helt dominerat massmediernas rapportering från landet. Enbart detta gör att Stirrats bok om de singalesiska katolikerna är angelägen. Stirrat tränger nämligen bakom bilden av en homogen singalesisk befolkningsgrupp som konflikten och rapporteringen om denna har skapat, och visar att det också inom denna grupp finns många motsättningar.

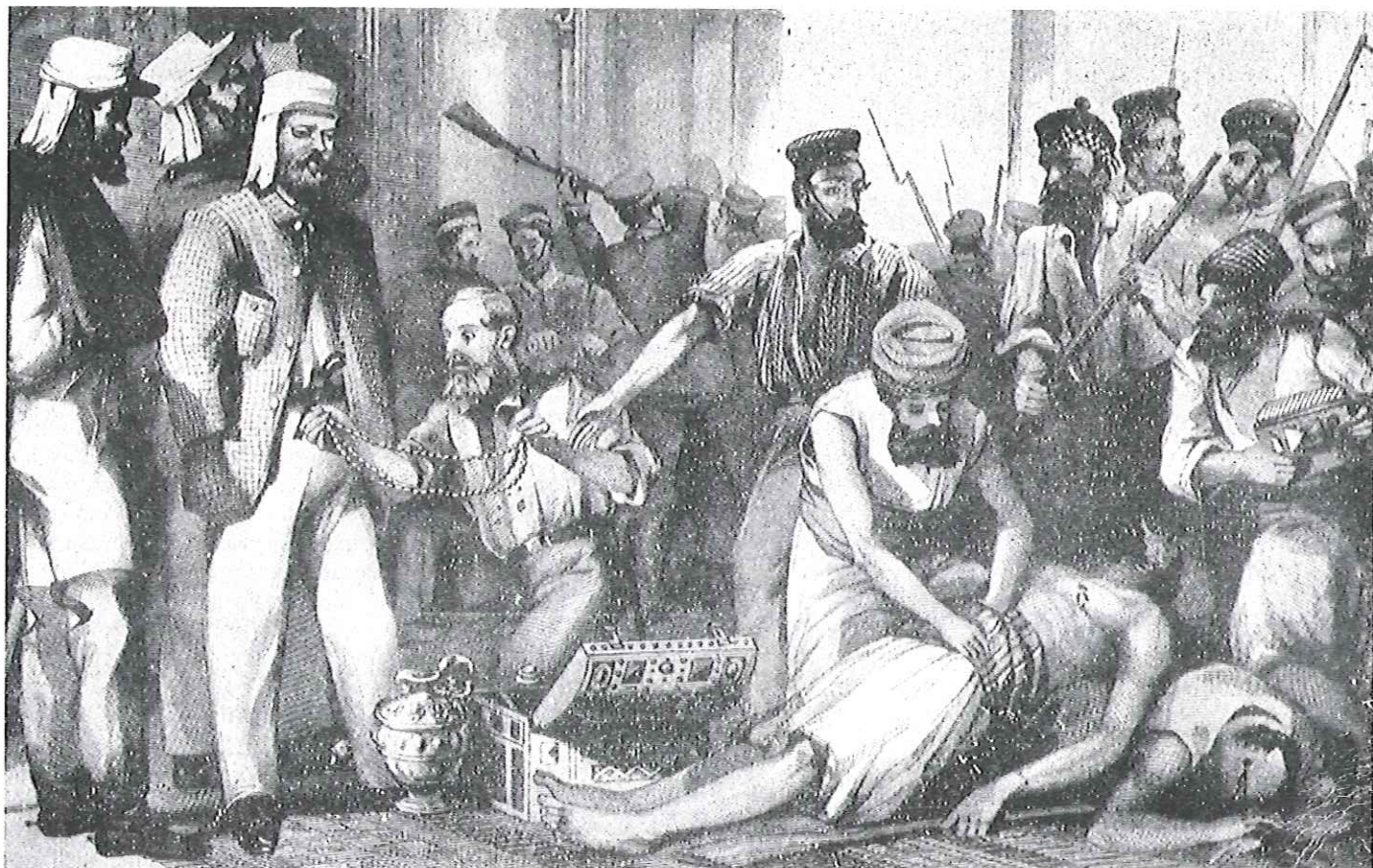
De singalesiska katolikerna har problem med att definiera sig själva i det moderna Sri Lanka. Å ena sidan ser de sig själva som en del av den världsvida katolska kyrkan som befinner sig i opposition till buddhismen, å andra sidan ser de sig själva som singaleser - som ju efter hand har blivit synonymt med buddhister. Identifikationen med singaleserna kan i hög grad sägas vara ett politiskt och medvetet val eftersom många av katolikerna i Stirrats undersökning faktiskt talade tamil ända in på 60-talet. Sedan dess har singalesernas nationalistiska styre gjort det mer eftertraktansvärt att vara singales.

Huvudtemat i boken är katolikernas religiösa praxis, där Stirrat med många spännande exempel visar hur människor tolkar sin religiösa tro i förhållande till sin konkreta sociala situation. De skilda sociala erfarenheterna medför bl.a. att befolkningen, i en av de byar som Stirrat undersökt, anslöt sig till den officiella kyrkan och samtidigt tog avstånd från det lokala skyddshelgonet och aktiviteter som de betraktade som vidskepelse. I en annan by var förhållandet det omvända. Här var invånarna mycket kritiska till prästen som de menade var alltför materialistiskt inställd, istället gick de ofta till det lokala skyddshelgonet för att få hjälp.

Exemplen visar samtidigt att det hela tiden tas upp nya element i religionen och kulturen samtidigt som andra förkastas. Vidare att det är i denna process som "rätt religion" som maktförhållanden kommer in. Alla har nämligen inte lika stort inflytande i processen. Här anar man redan att det även inom det katolska singalesiska samfundet finns motsättningar.

Enligt min mening ligger Stirrats stora förtjänst i hans demonstration av hur kulturer och identiteter *inte* är väldefinierade storheter eller självklarheter som aldrig förändras sig - eller låter sig förändras.

Birgitte Refslund Sörensen
Översättning: Sören Sommelius

Det indiska sepoyupproret 1857 skildras i många romaner. Times rapporterade från plundringen av Lucknow. På bilden frågar en soldat Times korrespondent om värdet på de vita pärlorna.

Litterär vägvisare till Indien:

Från Megasthenes till Naipaul

Att Europas bild av Indien har skiftat karaktär under årens lopp vet vi ju alla. Indien har förändrats, likaså Europa, därmed de politiska och ekonomiska relationerna mellan "oss" och "dem", och följaktligen resenärernas sätt att se och beskriva.

De tidigaste besökarna var först och främst imponerade. "Agra och Fatehpur är två mycket stora städer, var och en av dem mycket större än London", rapporterade den brittiske köpmannen Ralph Fitch på 1580-talet.

Längre fram blev bilden mer exotisk, men samtidigt också mersammansatt. Mark Twain såg Indien som "drömmens och romantikens land, den sagolika rikedomens och den sagolika fattigdomens", "Ingenting", skrev fransmannen Victor Jacquemont 1834, "är så motsägelsefullt, så förvirrat, så dåraktigt."

"Där är elände överallt", konstaterade kolonialtjänstemannen Philip Mason. "Man måste blunda och förhärda sig."

E M Forster sammanfattade: "Hur kan ens tankar få grepp om ett sådant land? Generationer av erövrare har försökt, men de har förblivit utanförstående."

De här citaten finns tillsammans med många andra i den brittiske journalisten **Bruce Palling**s bok **India - A Literary Companion**. Palling, som bland annat varit New Delhi-baserad sydasienkorrespondent för *The Independent*, har gjort ett försök att skildra Indien från antiken till nuet med hjälp av kommenterade litterära fragment. Projektet är både lovvärt och ambitiöst men Palling's 260 sidor kan naturligtvis inte förmedla annat än smakprov. I förordet understryker han också att urvalet är personligt.

Innehållet är strukturerat på ett finurligt sätt i tio kapitel som börjar med "Ankomsten" och slutar med "Avfärden", och det är nog trots allt tämligen representativt vad gäller författarskap och attityder. Men den europeiska Indien-bildens förändring från 1500-talet och framåt framgår egentligen bara indirekt, och det närmaste Palling kommer en socialt anlagd analys av materialet är svepande formuleringar om hur resenärerna med tiden upptäckte Indiens "grubby realities".

För Palling är sålunda det sena 60-talet inte verklighetsupptäckten utan den du-

biösa hippieromantikens tid. Och kanske är det i själva verket så att 60-talets litterära rapportbokstrend är ett typiskt svenskt fenomen: i England finns inga riktiga paralleller till Lindqvist, Isaksson, Myrdal. Något verkligt trenderbrott har kanske inte heller varit nödvändigt; i den brittiska litteraturen har resereportaget alltid hållit hög klass, och den personliga, impressionistiska stilen har inte uteslutit saklighet och faktaförmedling.

Palling tycks dock föredra anekdoter och kåserier, gärna torrt humoristiska och lätt cyniska, med beprövad brittisk distans till infödingarnas tillvaro. Det är i varje fall ofta den sortens citat han plockar som russen ur kakan, och det är mer underhållande än informativt.

Ett av de ämnen han tar upp är vädret. Det kan synas ovidkommande, men det är det ju långtifrån i detta land där monsunen varje år avgör frågan om liv eller död för miljoner människor och där klimatet alltid varit problematiskt för erövrarna. Babur, mogulimperiets grundläggare, som kom från Centralasien, avskydde Indiens fuktiga låglandshetta. Varje europé som flugit

till Indien känner igen sig i Arthur Koestlers ord om det våtvarma omslag i vilket man sveps så snart man stiger ur planet. De tidiga britterna vägrade acceptera klimatet och framhärjade i sin europeiska klädsel ungefär som de framhärjade med sitt tedrickande; vissa år avled en tredjedel i värmeslag. Palling förmedlar hemma-hos-bilder från Simla och andra "hill stations" dit britterna drog sig tillbaka undan slättlandets sommarhetta men också skakande ögonvittnesskildringar från svältkatastrofernas Bihar och Bengalen.

Andra kapitel handlar om religionen; om transportmedlen (alltifrån Richard Burtons inträngande karakteristik av bärstolen till lidelsefulla utläggningar om järnvägsstrapatser och undermåliga taxibilar i Bombay); om de stora städerna (inklusive Madras); om de "eviga" byarna. Särskilt läsvärt är kapitlet om maharadjorna, dessa många gånger excentriska härskare över obskyra "princely states" i subkontinentens inre, vars tragikomiska tillvaro skildrats med både ironi och ömsint-het av Forster och andra - inte minst av den oförtjänt "bortglömde" J R Ackerley (vars underbara bok "Hindoo Holiday" hör till mina absoluta favoriter i indielitteraturen).

Som en röd tråd genom de olika avsnitten löper den ofrånkomliga frågan om förhållandet mellan britter och indier, relationerna mellan härskare och behärskade, imperialismen, underutvecklingsprocessen och i förlängningen, efter självständigheten, det koloniala arvet. "Härskarna" ägnas dessutom ett eget kapitel, liksom de avgörande historiska konflikterna i samband med "The Great Mutiny", sepoyupproret 1857, och frigörelsen och delningen 1947.

Här lyfter Palling fram insiktsfulla kommentarer av sanningssägare som säkert inte sågs med blida ögon av sin samtid, till exempel den framsynte generalguvernören Lord William Cavendish-Bentinck på 1820-talet, som ansåg att den brittiska regimen var ett värre gissel för indierna än mogulmakten, ty mogulhärskarna hade trots allt betraktat sig själva som indier, "men vi är främlingar i detta land".

Palling citerar Jan Morris iakttagelse om hur indiernas fortlevande beundran av allt brittiskt, inklusive byråkratin, organisationen, själva förtryckssystemet, cementerat centralmakt och status quo och - i varje fall ännu så länge (på gott och ont) - omöjliggjort varje tendens till revolution eller splittring.

Självklart i detta sammanhang är också Naipauls egenartade avsnitt i "A Million Mutinies Now" om upprorens betydelse som stärkare av centralmakten. Vad är det egentligen Naipaul menar? Är det i själva verket en sorts diktatur han förutsäger - och ger sin välsignelse? Därför att Indiens enhet är viktigare än allt annat? Så som det också var för Gandhi och för Nehru - och

för den delen för "Netaji", Subash Chandra Bose, den alltför militante agitatorn (som Palling givetvis inte citerar; Bose sopas alltid under mattan).

Som det sannolikt mest beskrivna området i den koloniala världen erbjuder Indien ett i det närmaste outtömligt litterärt studiematerial - från forntida skribenter som greken Megasthenes (ambassadör hos Chandragupta) och kinesen Hsuan Tsang över alla dessa kolonialtjänstemän, missionärer och udda figurer - en Tavernier, en Kipling, en Robert Byron icke att för-glömma (läs hans reportage från basaren i Allahabad 1931!) - till Paul Theroux, Eric Newby, Geoffrey Moorhouse, James Cameron, Sarah Loyd och andra nutida resebildare.

Palling kunde ha nöjt sig med dessa besökare, med främlingens föränderliga indienbild. Men det har han inte gjort. Han har haft ambitionen att ställa denna bild mot indiernas egen. Också detta är naturligtvis lovvärt, men varken bokens omfång eller kompilatörens beläsenhet räcker till. Det blir godtyckligt och obalanserat. Det blir patetiskt när européernas prudentliga resekåserier citeras i samma andetag som skapelseberättelsen i Rigveda. Och Palling's bristande insikt i den moderna indiska lit-

teraturen är närmast pinsam: här saknas i stort sett alla utom Upamanyu Chatterjee och Shoba De. Det är klassikerna som får föra infödingarnas talan: Mulk Raj Anand (men inte Rama Rao!), Premchand, Narayan, Chaudhuri. Plus Nehru förstås. Samt immigranter som Anita Desai och Ruth Praver Jabhvala, och emigranter som bröderna Naipaul (men inte Vikram Seth, inte ens Rushdie!).

Nå, det är lätt att vara kritisk. Men också om urvalet är begränsat, också om tonvikten ligger på kolonial tid och nedslagen i nuet är få, också om betraktelsen ibland är ytlig, också om man alltså kunnat önska sig en tjockare och bättre bok, så är "India - A Literary Companion" faktiskt både läsvärd och användbar, som sammanfattning och introduktion, som litterär rådgivare och vägvisare, som utgångspunkt för längre och mer givande upptäcktsresor i den mångdimensionella indielitteraturen, både den europeiska och den indiska.

Tomas Löfström

Bruce Palling: *India - A Literary Companion*. John Murray, London, 1992.

Den paradisiska trädgården

Steen Estvad Petersen: *Paradiset Den Islamiske Have*. Borgens Forlag, 231 sidor. København 1991. 450 DKr.

Det är sällan man får tillfälle att vandra i en trädgård, där alla sinnena slår ut i full blomning. Med Steen Estvad Petersens "*Paradiset Den Islamiske Have*" kan man för en kväll glömma att man sitter i Köpenhamn och i tanken förflytta sig till en orientalisk trädgård, där man kan njuta doften av frodiga gröna plantor och delikata blommor, liksom åsynen av mån-skenets reflexer i vattenbassängen och ljudet av porlande springvatten.

Inom islam är Paradiset de rättroendes belöning efter döden, något som skildras på ungefär 120 ställen i Koranen. De paradisiska trädgårdarnas skönhet och rikedom har återspeglats i de jordiska islamska trädgårdarna under 1.200 år. Den islamska trädgårdens estetiska koncept skiljer sig inte från andra estetiska former som är specifikt muslimska. Trots regionala variationer och skillnader mellan olika tids-epoker består den islamska trädgårdens skönhet av geometriska, upprepade och symmetriska mönster, vars roll är att visa tanken på kosmos, på gudens närvaro allerstädes.

S E Petersen visar med klarhet att idén om de jordiska trädgårdarna som en försmak på paradiset inte har uppstått med

islam utan har rötter i de antika civilisationerna. Trädgårdskulturer existerade redan i Persien, Mesopotamien, Egypten och Rom. Skillnaden mellan dem är främst betingad av socio-politiska och kulturella orsaker - och mindre av skillnader i estetik och i den filosofiska rums känslan. Petersen menar att trädgårdar i Iran och Nordindien skiljer sig från sina motsvarigheter i Nordafrika och Andalusien p g a nomadkulturens inflytande i orienten. Bland nomaderna uppfattades trädgårdarna ursprungligen mera som lägerplatser för tält än som anläggningar kring palats, moskéer och teologiska skolor.

Den islamiska trädgården hade också andra praktiska funktioner förutom sin kosmiska innebörd. Trädgårdens organisation var tänkt som ett miniatyr eko-system, med en speciell harmoni mellan växter och byggnader och en hyllning till vegetationen genom olika nivåer i planteringen och genom en experimenterande anda.

Trädgården skulle ge en total upplevelse av ett samspel mellan färger, ljus, vatten, geometri och dofter. Detta förklarar ingående i denna praktfulla bok, illustrerad med skisser, färgfoton och reproduktioner av gamla miniatyrer. Boken är avgjort en bra julgåva.

Alain Lefebvre
Översättning: Sören Sommelius

Rushdie

Salman Rushdie gjorde ett överraskande besök på Nordiska Rådets Kulturkonferens i Finland i november i år. Rushdie anser att domen över honom är politisk och inte religiös, och att den kan återkallas av de iranska ledarna.

(NKtema, 2, 1992)

Afganistan

Hängning

Tre män hängdes i Kabul den 7 september efter det att en islamisk domstol hade förklarat dem skyldiga till överfall, plundring och mord.

100 000 soldater

Boris Yeltsin och OSS-länderna skall sända 100 000 soldater till Tadjikistans gräns mot Afganistan enligt uppgift i *Far Eastern Economic Review* den 24 september.

Bangladesh

En större kvantitet bekämpningsmedel för jordbruket har skapat stora problem i Bangladesh. De kemiska preparaten importerades från USA i tron att det rörde sig om godkända produkter. När en tredjedel av totalt 3,2 ton konstgödsel redan distribuerats inom det bangladeshiska jordbruket kommer beskedet från det amerikanska miljöskyddsorganet EPA att den aktuella produkten dömts ut och är hälsofarlig. Detta sedan man påträffat inslag av bly och kadmium som överträffar de amerikanska gränsvärdena med flera hundra procent.

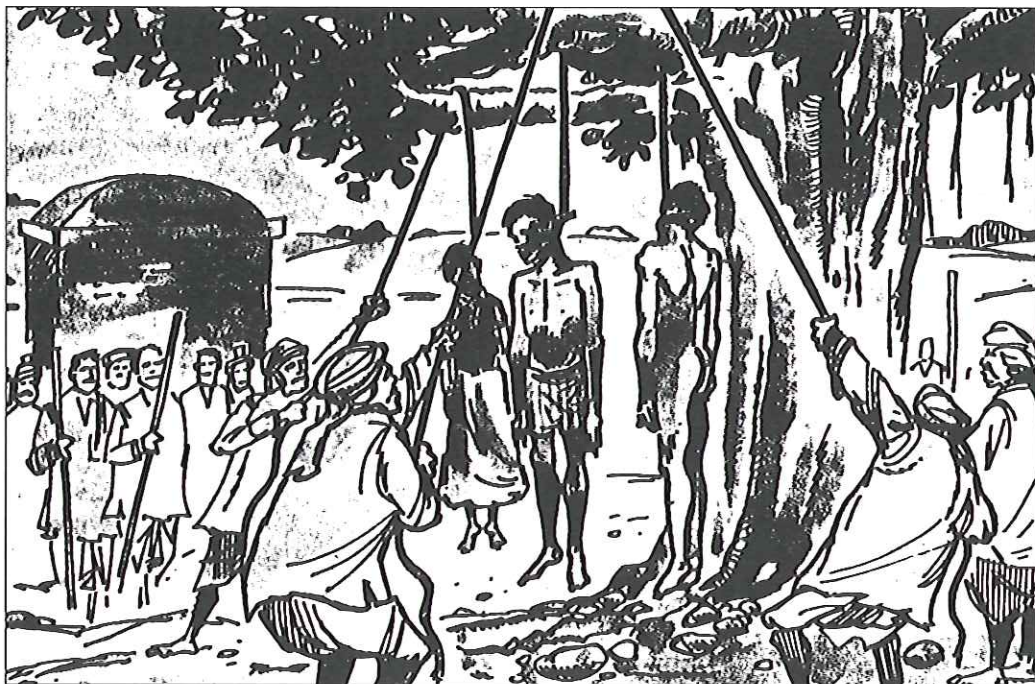
(Greenlink 28 okt -92)

Indien

Asea Brown Boveri

ABB-koncernen anklagas för att ha mutat sig till ett lokprojekt värt 1,2 miljarder kronor. I ett annat domstolsmål är ABB och ett svenskt bankkonsortium anklagade för bedrägeri. Indiska kommentatorer ser ABBs problem som en följd av Bofors-affären.

(Arbetet, 17 nov -92)

Narmadaprojektet

I en rapport till Världsbanken kritiserar bankens externa konsult Bradford Morse projektet för att inte i tillräcklig grad ta hänsyn till problemen med den tvångsflyttade befolkningen och till de ekologiska biverkningarna. Världsbankens interna utvärdering var dock mera "konstruktiv och uppmuntrande."

(IPS, Washington)

Ambassadors till Europa

Hindustan Motors i Calcutta vill exportera Ambassador bilen till Europa. Bilen som är en Morris modell från början av 50-talet, kommer att ha nostalgiskt värde, hoppas direktören. Bilarna kommer att utrustas med säkerhetsbälten och värmesystem.

(BBC TV, 27 nov. -92)

Jharkand

Den indiske inrikesministern S.B. Chawan har accepterat att en delstaten Jharkand kommer att upprättas i södra Bihar. Bihars chefsminister håller dock inte med honom.

Nepal

Mattindustrins offer

Den allt strängare miljölagstiftningen i Schweiz har tvingat flera stora mattföretag i Nepal att själva stå för den kom-

plicerade och giftiga infärgningen av mattorna. Det har hitintills bara kunnat ske i Europa. Följden har blivit allvarlig förgiftning av dricksvattnet i huvudstaden Kathmandu och försämrad hälsa bland de anställda.

Mattindustrin är den största arbetsgivaren i Nepal med närmare 300 000 anställda, de flesta av dem kvinnor och barn. 40 procent av barnen är 12 år eller yngre.

Regeringen har nu föreslagit en strängare miljölagstiftning som kan leda till kännbara böter eller stängning av de fabriker som inte uppfyller de nya kraven på avfallsrening och förbättrad arbetsmiljö.

Pakistan

Översvämningar

Översvämningarna i Pakistan i September har drabbat två miljoner människor. Omkring 2000 personer dödades. Som vanligt vid den här typen av olyckor har det nu uppstått en debatt om myndigheternas ansvar för att inte tillräckligt snabbt ha undsatt de drabbade.

Det är ffa Punjab-provinsen som drabbats. Bomulls- och risfält har sköljts bort innan höstskörden, och sädden av vintervetet har försenats. Pakistan hotas nu för första gången på många år av hungersnöd.

Mobila banker har skapats

för att ge de drabbade byborna kompensation. Frivilligorganisationer som Oxfam tvivlar dock på bankernas effektivitet och det ryktas att de stora godsägarna har börjat lägga beslag på ersättningspengarna och behandla de utfattiga byborna som tiggare.

Hängning

Elva män, bland dem minst två tonåringar, har hängts efter en summarisk rättegång i en islamisk domstol i Punjab. Det är de första dödsdomarna som blivit genomförda sedan 1986 i Pakistan.

(Arbetet 16 nov -92)

Wali Khan

Nawaz Sharif utvidgade sitt ministerkabinett till 49, det största i Pakistans historia. Wali Khan från Awami National Party fick en ministerpost.

(India Today 15 okt -92)

Lady Di

Upprörda pakistanska mullor kräver att imamen Maulana Abdul Qadir Azad, föreståndare för den stora Badshahimoskén i Lahore, avskedas. För ett år sedan besökte den brittiska prinsessan Diana helgedomen i knäkortklänning. Imamen bleknade ej utan tog henne i handen, lade en schal över hennes skuldror och förärade henne koranen. Handlingarna har fördömts av såväl prästerskap som massmedia.

Tvångsarbete i Pakistan

Den sk "Bonded Labour Abolition Bill" (lagen om avskaffandet av tvångsarbete) antogs i Pakistan i november 1991. Genomförandet av lagen går dock mycket långsamt. Enligt den pakistanska fronten mot livegenskap och slaveri så är ca 20 miljoner av Pakistans befolkning tvångsarbetare. Av dessa är en halv miljon barn som arbetar inom mattindustrin. Detta innebär att en matta som importeras från Pa-

kistan med största sannolikhet har vävts av barn under fruktansvärda förhållanden.

Samordnade aktioner av organisationer i Indien, Pakistan och Nepal, som alla bekämpar denna form av tvångsarbete, pågår överallt, men fattigdomen, skuldsättning och myndigheternas överseende med ohederliga arbetsgivare hindrar snabba och radikala framsteg.

Det behövs ett starkt stöd från konsumenterna i i-länderna till

dessa sydasiatiska organisationer. Deras ledare, som t ex Elisha Masih i Pakistan, utsätts för våld och övergrepp från gäng som hyrts av företagen.

Den 18 september har nu förklarats som Barnens dag i Sydasiens, eftersom det var på denna dag som det pakistanska parlamentet erkände förekomsten av tvångsarbete i landet, och att det stod i strid med konstitutionen. I år spreds affischer över hela landet som förklarade innehållet i den nya lagen. Man betonade speciellt

de mattvävande barnens situation. Medvetenheten bland allmänheten har höjts men kampen för förändring har bara börjat.

Måkan stödja "Bonded Labour Liberation Front - Sweden" genom att betala medlemsavgift på 100 kr eller 250 kr, på postgiro 62 95 56-2. Adressen är: Färgårdstorget 8, 116 43 Stockholm, tel. 08/642 08 99 eller 0510/297 95. Fax: 0510/205 99.

Alain Lefebvre

Rykten om barnamord

Det är idag väl dokumenterat att fattiga människor i städer som exempelvis Madras och Bombay säljer organ (njurar och hornhinnor) till privata kliniker som transplanterar dem till betalningsvilliga patienter. Agenter besöker regelbundet slumområden för att hitta organandonatorer och utlova pengasummor vida överstigande vad som sedan faktiskt betalas. En njure säljs för 28000 Rs. (1) Medicinsk etik är ett okänt begrepp i denna affärsverksamhet och betraktas av utövarna som hyckleri. Deras argument är att patienten ej kan lastas när transplantation är enda vägen att undgå en säker död. Vidare är den som lämnar sitt organ ej lurad när man jämför försäljningspriset för ett organ med exempelvis kompensationen som utbetalas till off-

rens anhöriga vid en järnvägsolycka.

Emellertid har rykten sedan 1988 florerat om organ tagna från kidnappade och mördade barn. Detta sedan liknande rykten spreds i Sydamerika om att barn därifrån offrades för den Nordamerikanska organmarknaden. (2) Ännu har inga bevis bekräftat dessa historier men med tanke på den aktuella situationen med organförsäljning är internationella juristorganisationer och människorättsorganisationer vaksamma på fenomenet.

1. L'Évènement du Jeudi, 18-24 Juli 1991

2. Le Monde Diplomatique, Augusti 1992

Alain Lefebvre

Moskén riven

Den 6:e december 1992 jämnade en hinduisk folkmassa Babri moskén i Ayodhya med marken. Ett hundra tusen hinduer hade samlats i tempelbyn i en mycket politiskt laddad atmosfär. Det var oklart om de frivilliga *kar sevaks* skulle börja bygga ett stort Rama tempel vid sidan om moskén eller om de bara skulle helga jorden med vigvatten. Det lyckades emellertid en mindre grupp aktivister att ta sig upp på moskéns tak. Den 15 000 starka polisstyrkan, de flesta från delstaten, gjorde inte nämnvärt motstånd. Det fanns bara en mindre federal polistrupp på platsen. På mindre än nio timmar var hela moskén utplånad.

Delstatsregeringen under

BJPs ledning blev omedelbart avsatt av premiärminister Narasimha Rao. Den 7 december utbröt våldsamma upplopp i Delhi, Jaipur, Bhopal, Ahmedabad m fl platser. Tiotusentals människor plundrade gatorna i Bombay. Omkring tvåhundra människor fick sätta livet till i dessa upplopp. Det förekom hindufientliga demonstrationer i Karachi, Dhaka och Chittagong.

BJP-ledaren L.K. Advani trädde tillbaka som ledare för oppositionen i parlamentet. Han beklagade utvecklingen. Vishva Hindu Parishads ledare, Ashok Singhal, beskrev aktivisternas handlingar som en naturlig reaktion.

Stig Toft Madsen

Jesus, Muhammed och Marx

Den 14 oktober dömdes 11 indier till vardera sexåriga fängelsestraff för en pjäs med antiislamiskt innehåll av en domstol i Sharjah, Förenade Arabemiraten. Tio av dem är emigranter från Kerala. En av dem, Dr. V.V. Pillau, dömdes i sin frånvaro som författare till pjäsen, trots att den inte är skriven av honom. Pjäsen - Myror som kalasar på lik ("Sawamtheeni Urumbugal") sattes upp vid den årliga drama-tävlingen arrangerad av Kerala Art Lovers' Association (KALA) i Sharjah den 28 maj. Pjäsen ansågs häda Islam, och den 19 juni arresterades skådespelare från Surya Arts Troupe och medlemmar från KALA.

Pjäsen hämtar sin titel ur en rad ur pjäsens dialog som lyder: "Oh myror som kalasar på lik, här har ni inget att hämta". Den ingår i en samling om fyra enaktare med titeln "Kombinationer" författade av Karthikeyan Padiyath från Ernakulam. Pjäsen är, enligt författaren, vävd omkring en gamling som symboliserar Tiden. Han vaktar en kista mot likätande myror. En yngling ber gamlingen om mat, varpå gamlingen skickar iväg honom efter vatten. Under tiden kommer en välbärgad kristen präst till platsen och frågar efter mat, varpå gamlingen befäller honom att låta sig väl smaka av liket i kistan. Prästen öppnar kistan men finner ingen mindre än Frälsaren Jesus, men eftersom hans mage skriker ger han sig på liket. Därefter kommer en maktfullkomlig muslimsk präst som påstår sig kunna styra Keralas regering som marionetter - han äter också liket efter att först ha identifierat det som den hädangångne Profeten Muhammeds

kropp. Därefter möter vi en kommunistledare och när han öppnar kistan ligger där ingen mindre än Karl Marx. ... Då kommer ynglingen med vattnet och när han ser de tre som festar på sina profeters lik blir han rasande och mördar dem. I nästa ögonblick förvandlas ynglingen till de förkroppsligade värderingarna hos Jesus, Muhammed och Marx, och gamlingen stänger in honom i kistan för att vakta honom mot likätande myror i all framtid.

Karthikheyan som skrev pjäsen redan 1974 hävdar att den inte utger sig för att smäda de tre religiösa och politiska ledarna, utan istället hyllar dem. Den satiriska pjäsen vänder sig endast mot dem som hänsynslöst missbrukar och exploaterar folkets religiösa och politiska ideal.

Märkligt nog har en annan, mer känd indisk pjäsförfattare dömts till sex års fängelse som författare, uppenbarligen på grund av ett rent missförstånd. Dr. V.V. Pillai har i en offentlig skrivelse tagit avstånd från pjäsen och säger att han aldrig vare sig "skrivit, översatt, regisserat eller bearbetat en pjäs med innehåll som på något sätt kritiserar eller är nedsättande mot Islam".

Trots att Keralas regering finansierade publiceringen av pjäsen 1980 vill ingen av de politiska makthavarna idag ta bladet från munnen, de hänvisar till centralregeringen. Det vore "politiskt självmord att stödja en grup som har straffats för att smäda Islam, Kristendommen och Karl Marx i en delstat där de viktigaste väljargrupperna är just kommunister, kristna och muslimer," menar *The Times of India* i sin analys av det inträffade.

Zac O'Yeah

Avsändare:
SYDASIEN
Box 1142
221 05 LUND

POSTTIDNING
BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING
Vid definitiv eftersändning återsänds försändelsen
med nya adressen på baksidan

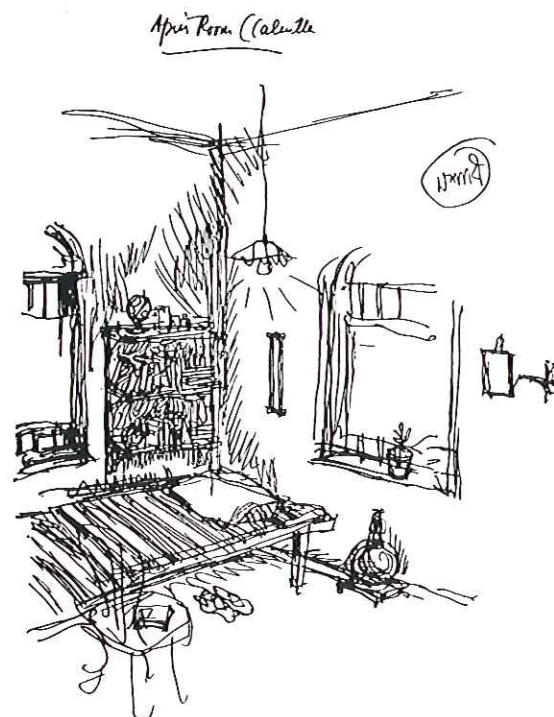
Här skulle ditt namn stått om du
hade prenumererat. Ett år (= 4
nummer) kostar 120:-. Institutio-
ner och utland 150:- Postgiro
Sydasien 79 54 96-9

Utgivningspostkontor
LULEÅ 1

Sydasiatiskt klotterplank?

Kanske det — men medge att klottret är
begåvat! Det här är skisser gjorda av den
bengaliske filmskaparen Satyajit Ray som
förberedelsearbete till hans filmer. Du kan
läsa mer om Rays livsverk i detta nummer.

Till höger en sinnessjuk flicka i
Gudinnan. Nederst till vänster trollkarlen/
vetenskapsmannen i Gopis och Bhagas
äventyr. Nederst i mitten en skollärare i Den
obesegrade och till höger Apus rum i
Apus värld.

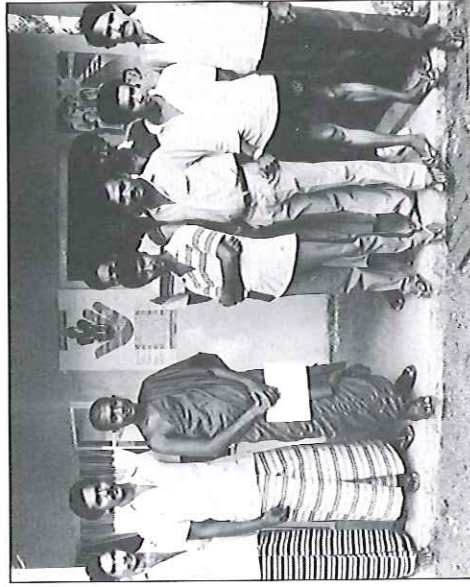

Alkohol och narkotika

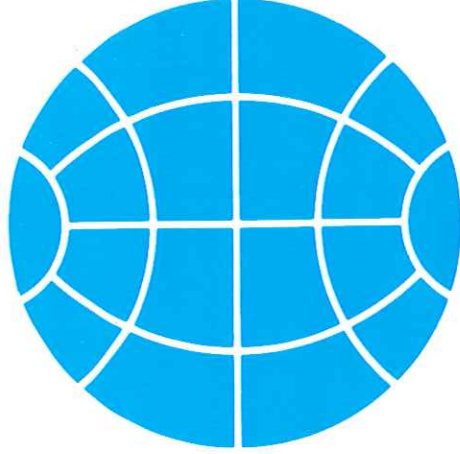
I ett u-land som Sri Lanka skapar alkohol och narkotika ett mycket allvarigt problem. Lagsättning, förebyggande arbete och vård är bristfälliga. Särskilt de unga blir lätt offer för nya vanor och varor.

1987 startade IOGT-ADIC, ett alkohol- och narkotikainformationscenter, i Colombo.

Alkohol- och narkotikaarbetet sker i intimt samarbete med lankesiska organisationer. Det omfattar allt från upplysning till rehabilitering.

Vid Bandaragamacentret rehabiliteras heroinmissbrukare med framgång.

IOGT-NTO-rörelsen vill förändra. Vi vill skapa ett bättre samhälle för alla. Det gäller Sverige, men också andra länder. Behovet är störst i u-länder.

Vi arbetar för:

- människors rätt till lika värde
- demokrati
- frihet från alkohol och narkotika
- samförstånd och fred
- internationell solidaritet

Ansvarat för arbetet i Sri Lanka och södra Asien vilar på IOGT-NTO-rörelsens SydAsienkommitté.

IOGT-NTO-rörelsen i Sverige är en del av den internationella IOGT-rörelsen som finns etablerad i ett 50-tal länder över hela världen.

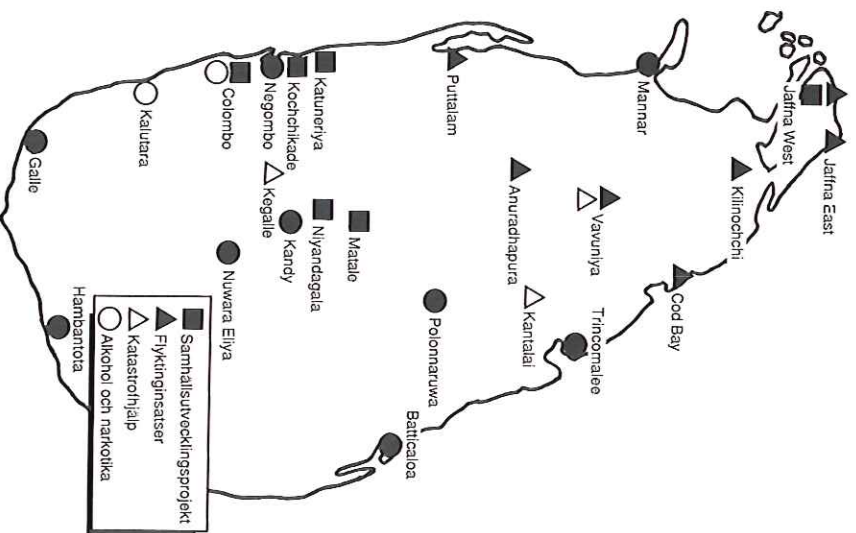
I Sverige samverkar tre av IOGT-NTO-rörelsens förbund i det internationella arbetet:

- IOGT-NTO
- Ungdomens Nykterhetsförbund, UNF
- IOGT-NTOs Juniorförbund

IOGT-NTO-rörelsen
Birger Jarlgatan 25
111 45 Stockholm
08-22 34 80

IOGT-NTO-rörelsen i SRI LANKA

20 års solidaritetsarbete i Sri Lanka

IOGT-NTO-förerelsens bistånd i Sri Lanka inleddes för ca 20 år sedan.

Svensk och norsk nykterhetsrörelse utvecklade under ett drygt decennium fiskerinäringen. Vi byggde båt- och fiskerätsfabriker, som lämnats över till Sri Lanka.

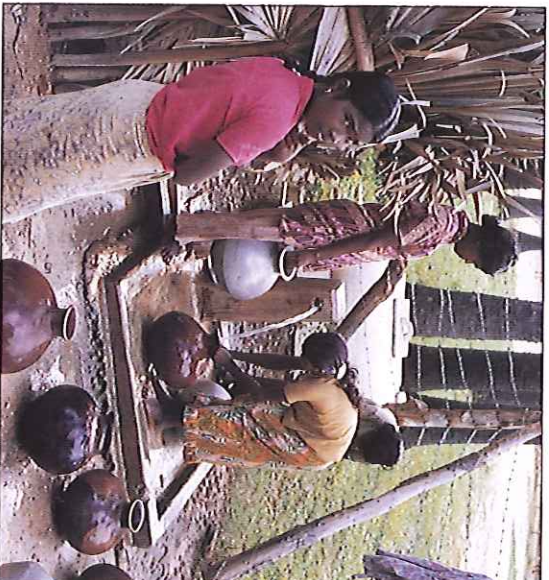
Idag arbetar vi på dessa områden:

- Samhällsutveckling
- Flyktningar/Naturkatastrofer
- Alkohol och narkotika

Samhällsutveckling

Grundfilosofin i de olika samhällsutvecklingsprojekten är delaktighet, från det behoven definieras till dess att ett projekt slutförts.

Människors aktiva deltagande är ett grundläggande villkor för framgång. En utvecklingsprocess startas och fortsätter senare utan vår närvaro.

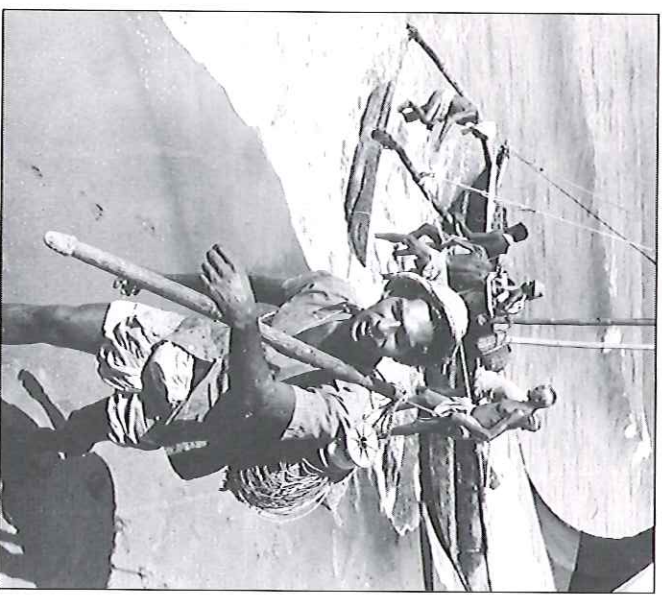

Vatten in i byn Oori, Karainagar.

Samhällsutvecklingsprojekten driver vi i norra, västra och centrala delarna av Sri Lanka. Varje projekt omfattar:

- Kultur/Utbildning
- Hälsoarbete/Socialt arbete
- Bostäder/Vatten/Latrinier
- Arbeta/Ekonomi
- Organisationsuppbyggnad
- Alkohol- och narkotikaupplysning
- Fred och försoning
- Miljö och resurstillväxt.

Flyktningar och katastrofer

Fiskare får hjälp med nya redskap.

Sri Lanka drabbades under 80-talet av svåra inre oroligheter. Strider, främst mellan tamilsk gerilla och singalesiska regerings soldater, drev hundratusentals människor på flykt inom eller ut ur landet.

Förutom akut livsmedelshjälp har mer långsiktig rehabilitering startats för att hjälpa flyktningar.

- Exempel på insatser är:
- näringsstillskott för spädbarn, ammande och gravida kvinnor
 - byggande av helt nya samhällen
 - fiskeriedskap åt fiskare, vars utkomst förstörts av kriget

Sri Lanka drabbas också av naturkatastrofer som översvämningar och torka där vi gör insatser.